

Odraz vybraných katastrof ve filmové tvorbě

Kristýna Švachová

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristýna Švachová**
Osobní číslo: **L21674**
Studijní program: **B1032A020002 Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Odras vybraných katastrof ve filmové tvorbě**

Zásady pro vypracování

- Pojednejte o největších katastrofách v dějinách lidstva a aktuálních přístupech k jejich řešení v současnosti.
- Zpracujte vstup do historie filmové tvorby se zaměřením na prvotní odraz katastrof v této tvorbě.
- Sumarizujte souhrn poznatků k vybrané filmové tvorbě zabývající se problematikou katastrof a diskutujte dosažené výsledky.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. BAXTER, Louis; FARNDON, John; GRANT, Kieran a WISE, Damon. *Kniha filmu*. Praha: Euromedia Group, 2023. ISBN 978-80-242-8779-9.
2. CARLIN, Dan. *The End Is Always Near*. New York: Harper Collins Publishers, 2020. ISBN 0062868055.
3. ČERNOCH, Viktor. *Jak dlouho přežije lidstvo: katastrofy, které jednou nastanou*. Frýdek-Místek: Alpress, 2017. ISBN 978-80-7543-408-1

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Kyselák, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2024**

L.S.

---

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

---

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: *5. března 2024*

Jméno a příjmení studenta: Kristýna Švachová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje problematice odrazu vybraných katastrof ve filmové tvorbě. V teoretické části jsou nastíněny katastrofy a aktuální přístupy k jejich řešení v současnosti. Práce se zde zaměřuje na příčiny vzniku událostí a na katastrofy, které se staly v České republice a také ve světě, zmíněna je zde i mezinárodní pomoc při katastrofách. Druhou část práce tvoří historie filmové tvorby a prvotní reflex katastrof. Praktická část pojednává o zrcadlení katastrof ve filmové tvorbě. Následně po vyhodnocení filmů jsou popsány výsledky k diskusi.

Klíčová slova: filmová tvorba, katastrofa, mimořádné události, vývoj, pomoc

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the reflection of selected disasters in film production. The theoretical part outlines the disasters and current approaches to their solution today. The thesis focuses on the causes of the events and the disasters that have happened in the Czech Republic and also in the world, international disaster relief is also mentioned. The second part of the thesis is the history of film making and the initial reflection of disasters. The practical part deals with the reflection of disasters in filmmaking. Then, after the evaluation of the films, the results are described for discussion.

Keywords: aid, development, disaster, emergencies, filmmaking

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat svému vedoucímu panu Ing. Janu Kyselákovi, Ph. D., za odborné vedení, které bylo doprovázeno trpělivostí a také bylo obohaceno cennými radami při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 KATASTROFY A AKTUÁLNÍ PŘÍSTUPY K JEJICH ŘEŠENÍ V SOUČASNOSTI	11
1.1 ČESKÁ REPUBLIKA	12
1.1.1 Zákony a terminologie	14
1.1.2 Havarijní plány.....	16
1.1.3 Krizové plány a typové plány	18
1.2 SVĚT	18
1.3 MEZINÁRODNÍ POMOC.....	20
1.3.1 Organizace spojených národů	21
1.3.2 Červený kříž	22
1.3.3 Evropská unie.....	22
1.3.4 Severoatlantická aliance.....	23
2 HISTORIE FILMOVÉ TVORBY A PRVOTNÍ REFLEX KATASTROF V TÉTO TVORBĚ	24
2.1 VZNIK A VÝVOJ FILMOVÉ TVORBY	24
2.2 KATASTROFICKÉ FILMY A JEJICH PRVOTNÍ ODRAZ VE FILMOVÉ TVORBĚ	26
3 DÍLČÍ ZÁVĚR	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 KATASTROFY A JEJICH ZRCADLENÍ VE FILMOVÉ TVORBĚ	31
4.1 MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST	31
4.2 VYBRANÁ FILMOVÁ TVORBA.....	32
4.2.1 Požár.....	34
4.2.2 Výsledky hodnocení filmů o požárech.....	40
4.2.3 Zemětřesení a tsunami.....	41
4.2.4 Výsledky hodnocení filmů o zemětřeseních a tsunami.....	47
4.2.5 Jaderná havárie.....	48
4.2.6 Výsledky hodnocení filmů o jaderných haváriích	55
5 DISKUSE K DOSAŽENÝM VÝSLEDKŮ	56
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	65
SEZNAM OBRÁZKŮ	66
SEZNAM TABULEK	67

ÚVOD

Existence lidstva je neustále doprovázena různými katastrofami, jež mají potenciál výrazně změnit průběh dějin a ovlivnit životy lidí po celém světě. Od přírodních katastrof, jako jsou povodně, zemětřesení, lesní požáry, hurikány až po katastrofy způsobené lidskou činností, které mají vážné dopady na společnost a životní prostředí. Mezi ně patří zejména konflikty a války, teroristické útoky, průmyslové havárie a pandemie, které dokážou narušit každodenní rutinu života a vyvolat obavy, které následně vedou ke změně ve společnosti, politice a ekonomice.

Historie zahrnuje mnoho událostí, které změnily průběh života a zanechaly značné dopady. Rychlá reakce na tyto události vyžaduje přijetí opatření a zákonů, které jsou nezbytně nutné k minimalizaci škod a ochraně lidských životů. Efektivní plánování, koordinace a spolupráce složek a organizací na všech úrovních, od místních až po mezinárodní spolupráci, jsou klíčové pro úspěšné zvládnání katastrof. Mezinárodní organizace jako jsou OSN, Evropská unie, NATO tvoří důležitou část v koordinaci pomoci při katastrofách. Jejich cílem je poskytovat materiální a finanční pomoc postiženým oblastem, minimalizovat ztráty na životech a obnovovat postižené oblasti, aby se situace stabilizovala.

S rozvojem filmového průmyslu se vyvíjí i způsob, jakým jsou katastrofy zobrazovány ve filmové tvorbě. Katastrofické filmy mají své kořeny ukotveny hluboce v dějinách filmu. Od raných dob kinematografie, kdy film byl teprve na začátku svého vývoje, až po pokročilé specifické efekty, které přitahují diváky dramatickým vyprávěním a vizuálním zážitkem. V průběhu historie filmu se katastrofický žánr vyvíjel v závislosti na aktuální události a technologické možnosti. Od prvních filmů, které zobrazovaly jednodušší katastrofy, jako jsou požáry až po moderní filmy se scénáři o pandemiích a klimatických katastrofách.

Katastrofické filmy často reflektují obavy a strach, ať už jde o strach z přírodních katastrof, průmyslových havárií nebo globálních hrozeb. Tyto filmy mohou také sloužit jako zrcadlo pro zkoumání lidského chování v extrémních situacích nebo zkoumání lidské psychiky. I přes svou dramatickou povahu a vizuální efekty mohou katastrofické filmy přinášet hlubší myšlenky a inspiraci k přípravě na možné katastrofické události. Filmy pomáhají lidem uvědomit si rizika a mohou sloužit jako návod k přípravě na možné události, což může vést k větší odolnosti a schopnosti přežít v krizových situacích. Bakalářská práce představuje významný přínos v podobě pochopení dopadů katastrof a možností zlepšení připravenosti na tyto události.

Cíl a metody práce

Pro úspěšné zpracování práce je nezbytné představit cíle, které jsou klíčové pro pochopení účelu bakalářské práce. Současně je důležité nastínit aplikované metody, které budou využity k dosažení těchto cílů a provedení analýzy.

Cíl bakalářské práce

Cílem je zkoumání katastrof a jejich promítnutí do filmového žánru. Téma se zaměřuje na vývoj katastrofických událostí a jejich zpracování ve filmech. Dále se především snaží o představení katastrof, identifikaci příčiny, vyhodnocení a jejich zobrazování ve filmu.

Použité metody

Pozorování – je základní metodou výzkumu, která poskytuje možnost systematického sběru dat. Při provádění pozorování jsou stanoveny přesné cíle, které mají být sledovány. Určeny jsou také pravidla, podle kterých má pozorování probíhat. Důležitou součástí je také vybavenost a dispozice nástrojů a technologií k usnadnění pozorování. Pozorování vyžaduje pečlivé plánování a přípravu. Nezbytnou činností je definice, co se má pozorovat a jakým způsobem se nasbíraná data mají zaznamenat.

Popis – jedná se o proces, který následuje po pozorování a slouží k detailnímu a systematickému popisu zkoumaného objektu. Při popisu jsou zachyceny charakteristiky, vlastnosti a struktura. Tento detailní popis umožňuje analyzovat, jak prvky spolu interagují a jakým způsobem přispívají k celkovému dojmu. Tyto prvky jsou detailně popsány a zkoumány ve vztahu k jejich vzájemné interakci a vlivu vnímání divákem.

Analýza – je procesem, pomocí kterého se systematicky zkoumají a interpretují aspekty filmového díla, jako je jeho obsah, technické provedení či vliv na diváka. Jedná se o zkoumání struktury filmu, estetickou analýzu zejména kvalita provedení, psychologickou analýzu nebo i analýzu kontextu filmu. Analýza je důležitým nástrojem pro porozumění jeho významu a hodnoty. Poskytuje hlubší pohled do tvorby filmu a umožňuje kritické hodnocení zvolených aspektů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KATASTROFY A AKTUÁLNÍ PŘÍSTUPY K JEJICH ŘEŠENÍ V SOUČASNOSTI

Svět lidí může skončit každou vteřinou, rokem, stoletím, tisíciletím... Kdy, a hlavně jak se tak stane, to je otázkou. Ani nejlepší vědci světa nedokážou s naprostou určitostí předpovědět, co se s lidstvem v budoucnu odehraje a jak bude reagovat. Nicméně lze vcelku dobře odhadovat budoucí vývoj na základě dosavadních trendů. (Černochoch, 2017)

V dnešní době je život mnohem bezpečnější, než býval dřív. Přibližně do poloviny 18. století lidé žili v nepředstavitelně smrtícím prostředí. Hrozba úmrtí, především toho předčasného v důsledku nemoci, je nám mnohem vzdálenější než takřka všem generacím před námi. (Carlin, 2020)

Svět se neustále vyvíjí a každý den je ovlivněn řadou neustálých změn. Tyto změny mohou být způsobeny lidským faktorem, závadou či změnou klimatu. Lidský faktor hraje důležitou roli při katastrofách. Můžeme zde vyčlenit několik faktorů, které mohou způsobit nehody.

Nejčastějším faktorem bývá špatné rozhodnutí, které může být ovlivněno nedostatečnou pozorností, užíváním návykových látek nebo porušením předpisů. V některých případech se objevuje nedostatečné proškolení a nedostatek znalostí o bezpečnostních postupech či obsluze. Dalším faktorem ovlivňující příčiny nehod je fyzická a psychická způsobilost. Stres, únava, vyčerpání a osobní problémy mohou vést k nedostatečné nepozornosti, rozptýlení a mohou hrát rozhodující roli v procesu rozhodování a chování.

Závadou se rozumí porucha nebo chyba v zařízení či systému, která brání ke správnému fungování. Závady lze rozdělit na fyzické (prasknutí, opotřebení, rozbití) nebo na softwarové, kdy dojde k chybě v programu. Nedostatečná údržba může ovlivnit vznik závad, kdy nedostatečná péče může vést k poruchám a vzniku závad. Vznik závad může také ovlivnit počasí, zejména vysoké teploty nebo teploty nízké či vlhkost.

Příklady nejčastějších příčin a následků havárií:

Příčiny:

Vady materiálu

Chyba člověka

Chemická reakce

Jiné příčiny

Vnější vlivy

Následky:

Toxické emise

Požáry

Znečištění ovzduší

Exploze

Znečištění vody (Bernatík, 2016)

Přírodní jevy, jako jsou zemětřesení, hurikány, povodně, lesní požáry, sopečné erupce mají ničivý dopad na životy a majetek. Katastrofa je obvykle spojována s událostí velkého rozsahu, která způsobuje hromadné ztráty na životech a majetku. Dochází k rozsáhlým ekonomickým škodám, které při obnově vyžadují značné investice. Při ztrátě domovů či lidských životů může dojít ke změnám sociálním, lidé se ocitnou v nouzi a situace může vyžadovat mezinárodní spolupráci při poskytování pomoci. Z dlouhodobého hlediska mohou katastrofy ovlivnit životní prostředí, což může vést ke změně ekosystémů, znečištění půdy a ztrátě biodiverzity.

1.1 Česká republika

Na území České republiky jsou povodně dlouhodobě považovány za nejvíce ohrožující přírodní jev, který má značný vliv na život obyvatel a podobu krajiny. Existuje celá řada událostí, které formují a ovlivňují život v Česku. Následující část se bude zabývat událostmi, které se staly v České republice od roku 1997, jsou jimi:

1. Povodně na Moravě v roce 1997
2. Povodně v Praze v roce 2002
3. Nehoda vlaků ve Studénce v roce 2008
4. Metanolová aféra v roce 2012
5. Útok aktivního střelce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy

Povodně na Moravě 1997

Prvním varováním, že území není řádně ochráněno před přírodními katastrofami, přišlo mezi 4.-8. července a druhé mezi 17.-21. červencem. Postižena byla celá východní část republiky – Moravu a východní Čechy, povodeň zasáhla celé povodí Moravy, Dyje, Odry a povodí horního Labe. I když srážky druhé povodňové vlny většinou představovaly jen 30-50 % srážek první povodňové epizody, byl ničivý účinek druhé povodňové vlny vlivem nasycenosti povodí srovnatelný s první povodňovou vlnou. Červencové povodně si vyžádaly 50 lidských životů a zásadně ovlivnily způsob života tisíců lidí. Tato přírodní pohroma ukázala, že předpovědní služba, vodohospodáři a státní správa nebyli na událost takového rozsahu připraveni. (Vaccaro, Vigué, 2007)

Povodně v Praze v roce 2012

V srpnu v roce 2002 postihla povodeň značnou část Čech. Vydatné deště zdvihaly hladiny řek především v jižních a západních Čechách. V Praze Vltava dosáhla nejvyššího naměřeného průtoku v historii, nezastavila ji ani kaskáda 7 přehrad, vybudovaných mimo jiné i za účelem ochrany hlavního města před velkou vodou. Největší škody byly napáchány v hlavním městě, a to vzhledem k historickému a ekonomickému postavení. Podobně jako při povodních z roku 1997 i katastrofální záplavy v Praze způsobily silné deště. Ohrožené části města byly evakuovány, důležité dopravní trasy uzavřeny a nábřeží Vltavy zabezpečena mobilními protipovodňovými stěnami, které měly zabránit zaplavení historického centra. Zlepšily se varovné systémy a spolupráce povodňových a krizových orgánů státní správy, o této skutečnosti svědčí i menší počet lidských obětí (19), které si povodně vyžádaly. (Vaccaro, Vigué, 2007)

Nehoda vlaků ve Studénce v roce 2008

Jedná se o jedno z největších železničních neštěstí. Dne 8. srpna 2008 ve městě Studénka došlo k tragické nehodě Mezinárodního rychlíku jedoucího z Krakova, který narazil do spadené mostní konstrukce. V důsledku této události došlo k usmrcení 8 osob, 10 osob bylo těžce zraněno, 70 osob bylo zraněno středně těžce, 11 osob utrpělo zranění lehké. Způsobená škoda byla vyčíslena do výše 168,68 mil. korun. (Michálková Šálková, 2023)

Metanolová aféra v roce 2012

V roce 2012 došlo k incidentu, při němž byl do levných alkoholických nápojů přidán metanol, což způsobilo vážné zdravotní komplikace. Methanol, známý také jako methylalkohol, je vysoce toxická látka s vysokou rozpustností. Nesmí se konzumovat ani vdechovat, při konzumaci může zničit zrakový nerv a také způsobit trvalou slepotu, poškození mozku a problémy s chůzí a rovnováhou. (Výrobce speciálních chemikálií, 2022)

V důsledku této tragédie zemřelo 48 osob a k otravě 140 osob. Metanolová aféra vedla k přísnějším opatřením v oblasti výroby a prodeje alkoholu. Byly zavedeny nové bezpečnostní standardy a omezení, včetně nových typů kolků a omezení velikosti balení, které mohou být prodány. (Zelený, 2022)

Střelba na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy

Událost se stala 21. prosince 2023 odpoledne v sídle fakulty. Jednalo se o útok aktivního střelce, který si vyžádal 14 obětí a 24 zraněných osob. Jedná se o nejtragičtější případ střelby v České republice a třetí nejhorší událost v Evropě za posledních 15 let. Pachatelem byl student fakulty, který následně po střelbě spáchal sebevraždu. (Česká tisková kancelář, 2023)

1.1.1 Zákony a terminologie

Od roku 1990, kdy docházelo k transformaci tehdejší civilní obrany, bylo cílem sjednotit systém ochrany obyvatelstva s vyspělými státy. Mezníkem ve vývoji ochrany obyvatelstva se stal rok 1997, konkrétně období po katastrofálních povodních a příprava České republiky na vstup do NATO.

Zlomový byl tento rok zejména kvůli přijetí Usnesení Vlády České republiky č. 710 ze dne 12. listopadu 1997, kterým došlo k přenesení působnosti na úseku ochrany obyvatelstva z Ministerstva vnitra na Ministerstvo obrany.

Ochrana obyvatelstva se tak stala součástí civilního nouzového plánování. Toto usnesení bylo naplněno přijetím balíčku tzv. „krizových zákonů“, které zanesly pojem „ochrana obyvatelstva“ do české legislativy.

Hovoří se tedy o zákonu č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému, o zákonu č. 240/2000 Sb. o Krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), o zákonu č. 241/2001 Sb. o Hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o zákonu č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky, (Šín, 2017)

Právní normy, vztahující se k ochraně obyvatelstva:

Ústavní zákon č. 110/1998 o bezpečnosti ČR

Zákon stanovuje zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochranu demokratických základů a také ochranu životů zdraví a majetku. V případě ohrožení ve značném rozsahu může být vyhlášen jeden z krizových stavů. Krizové stavy mohou nést charakter stavu válečného, stavu ohrožení státu, nouzového stavu a stavu nebezpečí. (ČESKO, 1998)

Zákon č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému

Zákon vymezuje složky integrovaného záchranného systému, jeho působnost, pravomoc státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických osob a fyzických osob při přípravě na mimořádnou událost a také definuje několik pojmů, kterými jsou:

Integrovaným záchranným systémem (dále jen IZS) je: „*koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací*“.

Ochrana obyvatelstva je definována jako: „*plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení jeho života, zdraví a majetku*. Ochrana obyvatelstva zahrnuje úkoly civilní obrany (civilní ochrany) vyplývající z Čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám ze 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů.

Dále zákon definuje **mimořádnou událost** (dále jen MU), kterou se rozumí: „*škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, která ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací*.“ Při řešení MU hrají výraznou roli záchranné a likvidační práce, které jsou spojené řešením a odstraněním následků po MU.

Záchranné práce mají vždy prioritu před prováděním likvidačních prací, platí zde priorita záchrana životů a zdraví osob. Ze zákona vychází definice **záchranných prací** jako „*činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušování jejich příčin*“.

Velitel zásahu má pravomoc stanovit prioritní postup záchranných prací, které vedou k ochraně životního prostředí (dále jen ŽP), majetku a zvířat.

Likvidační práce jsou definovány jako: „*činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí*“. U provedení těchto prací stanovuje velitel zásahu, kdo likvidační práce provede. (ČESKO, 2000a)

Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

Předmětem zákona je stanovení působnosti a pravomoci státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob při přípravě na KS, které nesouvisejí se zajišťováním obrany ČR. Dále definuje orgány krizového řízení, krizovou situaci, kterou se rozumí „mimořádná událost podle zákona o IZS, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu. (ČESKO, 2000b)

Zákon č. 241/2000 o Hospodářských opatření pro krizové stavy

Zákon upravuje přípravu hospodářských opatření a přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů. Krizovými stavy rozumíme: stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav. Jedná se o hospodářské opatření pro krizové stavy organizační, materiální nebo finanční opatření přijímané správním úřadem v krizových stavech pro zabezpečení nezbytné dodávky výrobků, prací a služeb, bez níž nelze zajistit překonání krizových stavů. (ČESKO, 2000c)

Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky

Základním úkolem Hasičského záchranného sboru (dále jen HZS) je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými MU a krizovými situacemi. HZS se podílí na zajišťování bezpečnosti České republiky. (ČESKO, 2015b)

1.1.2 Havarijní plány

Havarijním plánem rozumíme dokument, ve kterém jsou popsány činnosti a opatření, které vedou ke zmírnění nebo k odstranění následků mimořádné události nebo případné havárie.

Plány rozdělujeme na:

- Havarijní plán kraje,
- Vnější havarijní plán,
- Vnitřní havarijní plán.

Havarijní plán kraje

Zpracovává se pro řešení mimořádných událostí, které vyžadují vyhlášení třetího nebo zvláštního stupně poplachu. Havarijní plán kraje je zpracován hasičským záchranným sborem. Při jeho tvorbě se vychází z analýzy vzniku MU, z podkladů poskytnutých právníky osobami a podnikajícími fyzickými osobami a také z podkladů poskytnutými dotčenými úřady. Plán je zhotoven minimálně ve dvou výtiscích. Jeden výtisk se zakládá jako součást krizového plánu kraje, druhý se ukládá na operačním a informačním středisku kraje.

Havarijní plán je členěn na 3 části:

- A. Informační část
- B. Operativní část,
- C. Plány konkrétních činností.

Plán obsahuje textovou část, která je doplněna grafickou dokumentací, kterou můžou tvořit mapy, grafy a schémata.

Informační část obsahuje charakteristiku kraje, zejména tedy geografické a demografické rozložení, klimatickou a hydrologickou situaci a popis infrastruktury, dále pak skutečnosti, které jsou zjištěny analýzou možného vzniku mimořádných událostí.

V **operativní část** se vyčleňují síly a prostředky dle Poplachového plánu kraje a také další síly a prostředky nezahrnuté.

Plány konkrétních činností se zabývají vyrozuměním, varováním, ukrytím, individuální ochranou, evakuací, nouzovým přežitím a traumatologickým plánem a dalšími. (ČESKO, 2001b)

Vnější havarijní plán

Hasičský záchranný sbor kraje zpracovává vnější havarijní plán zejména pro jaderná zařízení nebo pracoviště IV. kategorie a pro objekty a zařízení, u kterých je možnost vzniku závažné havárie způsobené nebezpečnými chemickými látkami a přípravky a je zde stanovena zóna havarijního plánování. (ČESKO, 2015a)

Vnitřní havarijní plán

Vnitřní havarijní zpracovávají pouze ti provozovatelé objektu a zařízení, u kterých je možnost vzniku závažné havárie, a kteří jsou zařazeni do skupiny B, dle zákona o prevenci závažných havárií a jejich povinností je vypracování bezpečnostní zprávy. Povinnost zpracování plánu náleží také provozovatelům jaderných zařízení nebo pracovišť IV. kategorie. (ČESKO, 2015a)

1.1.3 Krizové plány a typové plány

Krizový plán je souhrnným plánovacím dokumentem, který obsahuje souhrn krizových opatření a postupy pro případ řešení krizové situace, kdy k jejímu řešení je nezbytné použít mimořádné opatření. Je zpracován a aktualizován v obvykle se opakujících intervalech po čtyřech letech nebo pokud si to situace žádá, provede se bez prodlení. Krizový plán obsahuje soubor dokumentů zahrnujících popis a analýzu hrozeb, míry rizika a také souhrn krizových opatření a postupů, které ministerstva a jiné správní úřady a orgány územní samosprávy zpracovávají k zajištění připravenosti na řešení krizových situací v jím dané působnosti. Nezbytnou částí ke zvládnutí krizové situace je přílohová část krizového plánu, kterou tvoří **typový plán**. Tento plán je zpracován dle působnosti ústředního správního úřadu. Vyhodnocuje pro jednotlivé druhy závažných typových krizových situací doporučené postupy, zásady a opatření pro jejich řešení. (Šín, 2017)

1.2 Svět

Napříč historií došlo už k řadě katastrof, které výrazně ovlivnily životy lidí a formovaly podobu společnosti.

1. Havárie u Sevesa
2. Bhópálská katastrofa
3. Jaderná havárie v Černobylu
4. Teroristické útoky 11. září 2001
5. Havárie plošiny Deepwater Horizon

Havárie u Sevesa

V roce 1976 uniklo velké množství prudce jedovatých dioxinů do ovzduší z chemické továrny, která vyráběla chemické postřiky na plevel. Jednalo se o jeden z nejprudších jedů vůbec, TCDD, který je nejtoxičtější z dioxinů. (Pencová, 2019)

Vystavení organismu dioxinu 2,3,7,8 TCDD je spojováno s chronickou lymfatickou leukémií, způsobuje rakovinu, reprodukční poruchy a při akutní otravě se na těle exponovaných lidí objevuje tzv. chlor akné. (Petrлік, 2019)

Dioxinový mrak zasáhl území, na kterém žilo 220.000 lidí, a přibližně 200 obyvatel utrpělo těžkou otravu. Nebezpečí této látky spočívá, stejně jako u radioaktivity, v tom, že je neviditelná a jedovatá v miniaturních dávkách. Několik hodin po úniku se objevovaly popáleniny na kůži. Aby se předcházelo podobným tragédiím, vznikla v roce 1982 směrnice Seveso, poslední verze, kterou se musí firmy řídit v celé EU je směrnice Seveso III. Směrnice určuje postupy a pravidla, které mají snížit pravděpodobnost vzniku havárie a omezit tak dopady na životní prostředí a lidské zdraví. (Pencová, 2019)

Bhópálská katastrofa

V prosinci v roce 1984, začal z továrny v indickém Bhópálu unikat plyn. Šlo o smrtelně jedovatý methylisokyanát, kterého se dostalo do ovzduší přes 27 tun, i přes to, že továrna byla vybavena 6 bezpečnostními systémy. Případnou poruchu měly hlásit, avšak ani jeden z nich nefungoval. Methylisokyanát je vysoce toxická organická sloučenina, která při kontaktu s kůží vede k jejich destrukci. (Karlík, 2023)

První příznaky se projevovaly zvracením, pálením očí, nosu a krku. Po havárii zemřelo 8 tisíc lidí, postupně se číslo vyšplhalo až na 25 tisíc a celkem se důsledky katastrofy dotkly až 520 tisíc lidí. (Venu, 2023)

Jaderná havárie v Černobyli

26. dubna 1986 zničila série výbuchů reaktor a budovu 4. energobloku černobylské atomové elektrárny. Černobylská katastrofa se stala největší technologickou katastrofou 20. století. (Alexijevičová Světlana, 2017)

Při haváriích uniklo velké množství radioaktivních látek, několik tisíc lidí muselo být evakuováno a okolí kolem elektráren se změnilo v zamořenou zónu radioaktivními látkami.

Během jaderné havárie v Černobyli muselo být z Ukrajiny, Běloruska a Ruska evakuováno na 335 000 osob. Neobyvatelná zóna v tomhle případě činila 30 kilometrů. Do vzduchu se dostalo 5300 PBq radioaktivního Césia. (Flassig Vrablová, 2020)

Teroristické útoky 11.zář 2001

Dne 11. září došlo k únosu čtyř letadel. První dvě letadla směřovala na věže Světového obchodního centra v New Yorku. Třetí letadlo bylo cíleno na budovu Pentagonu, kde se nachází sídlo ministerstva obrany Spojených států amerických. Poslední útok byl odvrácen díky statečným pasažérům a zřítilo se v Pensylvánii, cílem byl nejspíše Kapitol nebo Bílý dům.

Událost si vyžádala 2977 oběti a tisíce zraněných osob, obě věže obchodního centra se zřítily, následkem zřícení došlo k poškození okolních budov. V místě události došlo také k nárůstu respiračních onemocnění a kardiovaskulárním problémům. Následkem teroristických útoků bylo okamžité zpřísnění letištních kontrol. (Hottková, 2022)

Havárie plošiny Deepwater Horizont

Výbuch ropné plošiny v dubnu v roce 2010 způsobil nejhorší ekologickou katastrofu v dějinách USA. Plošina explodovala v Mexickém zálivu asi 70 km od pobřeží Louisiany, den a půl hořela a pak se zřítila na dno moře. V okamžiku neštěstí bylo na plošině 126 dělníků, z toho 11 zemřelo. Výbuch zavinila bublina metanu, která se uvolnila z vrtu. Do moře uniklo 620 tisíc tun ropy, ropná skvrna dosáhla rozměru kolem 180 tisíc km². Uniklá ropa přímo zabila asi stovku delfínů a velryb, přes dva tisíce ptáků a na 470 ohrožených mořských želv. V roce 2017 byl na místě úniku nalezen téměř mrtvý ekosystém. (Karlík, 2020)

1.3 Mezinárodní pomoc

Humanitární pomoc spočívá především v materiální a logistické podpoře osob zasažených katastrofami způsobenými člověkem nebo přírodními katastrofami, jako jsou ozbrojené konflikty, války, sucha, zemětřesení, tsunami a hurikány.

Humanitární pomoc poskytuje v přímo v terénu široká škála humanitárních organizací, včetně:

- Organizace spojených národů (OCHA, WFP, UNHCR, UNICEF);
- hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce;
- mezinárodních a vnitrostátních nevládních organizací.

Tyto organizace jsou příjemci finančních prostředků od různých dárců, mezi něž patří většinou vlády, ale v menší míře i soukromé osoby a podniky. (Humanitární pomoc, 2022)

Humanitární pomoc lze rozdělit do několika oblastí:

- materiální pomoc – zabezpečuje se nákupem potřebných komodit nebo se využívají sbírky, které převážně organizují nestátní neziskové organizace mezi poskytované komodity patří především ošacení, hygienické a čisticí prostředky, potraviny, balená pitná vody, lehátka, spací pytle a vysoušeče;
- finanční pomoc – poskytovaná na základě sbírek vyhlášených nestátními neziskovými organizacemi;
- psychologická pomoc – profesionální psychologická pomoc, kterou může postižené obyvatelstvo využívat;
- duchovní pomoc – poskytování duchovní služby a náboženské posily, kterou provádí duchovní personál. (Šín, 2017)

1.3.1 Organizace spojených národů

Organizace spojených národů (dále jen OSN) poprvé koordinovala humanitární operace ve zdevastované Evropě po druhé světové válce, během níž bylo vysídleno obrovské množství lidí. Od té doby OSN pomáhá ve všech případech, kdy následky přírodních nebo člověkem zaviněných neštěstí přesahují schopnost zasažených států účinně reagovat. OSN a její agentury se snaží, co nejdříve po katastrofě dopravit do oblastí humanitární pomoc.

Cílem prevence katastrof je minimalizace zranitelnosti a řešení příčin katastrof související s lidskou činností. Agentury se zaměřují na implementaci systémů včasného varování jako klíčový nástroj pro ochranu lidí a majetku. (UNIC Praha, 2023)

Organizace pro výživu a zemědělství monitoruje hrozící hladomory, Světová meteorologická organizace zpracovává předpovědi počasí a monitoruje nebezpečí sucha,

Rozvojový program OSN pomáhá s vypracováním krizových plánů a připravenosti ohroženým zemím. (UNIC Praha, 2023)

1.3.2 Červený kříž

Mezinárodní hnutí Červeného Kříže a Červeného Půlměsíce je neutrální a nestranné, poskytuje ochranu a pomoc lidem zasaženým katastrofami a konflikty. Je největší světovou humanitární sítí a tvoří je tři složky:

- národní společnosti,
- Mezinárodní výbor Červeného kříže,
- Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce

Mezinárodní hnutí ČK a ČP se řídí sedmi principy. Jsou to: humanita, neutralita, nestrannost, nezávislost, dobrovolnost, jednota a světovost. (Český červený kříž, 2023)

1.3.3 Evropská unie

Prostřednictvím civilní ochrany EU může každá země požádat o pomoc, pokud mimořádná událost přesahuje schopnost země vyrovnat se s následky. Cílem civilní ochrany je preventivní opatření, které dopad na snížení budoucích mimořádných událostí nebo katastrof a také poskytnout pomoc obyvatelstvu v nouzi v důsledku přírodní nebo člověkem způsobené katastrofy. Země postižené katastrofami velkého rozsahu jsou často přetížené a jejich schopnost reagovat je omezená. Proto je naprosto nezbytná koordinovaná reakce na úrovni EU, která má zajistit, aby pomoc byla poskytována tam, kde je zapotřebí.

Operačním jádrem mechanismu civilní ochrany EU je středisko pro koordinaci odezvy na mimořádné události (ERCC). Nepřetržitě sleduje události na celém světě a koordinuje úsilí EU v oblasti reakce na katastrofy.

K zajištění lepší reakce vytvořila EU v roce 2019 **reservu rescEU**, která zahrnuje flotilu hasičských letounů a vrtulníků, zdravotnické záchranné týmy, polní nemocnice, nouzová přístřeší, dopravu a logistiku. Od roku 2001 byl mechanismus civilní ochrany EU aktivován více než 700krát v rámci EU i mimo ni, například při zemětřesení v Turecku nebo při pandemií covidu – 19. (Evropská rada, 2023)

1.3.4 Severoatlantická aliance

Spolupráce týkající se připravenosti a reakce na stavy ohrožení v rámci NATO podléhá „civilnímu nouzovému plánování“, které je mezi státy NATO zavedeno již po mnoho let. V roce 1998 bylo zřízeno Euroatlantické koordinační středisko pro řešení mimořádných událostí. Jehož hlavním cílem je koordinace členských států NATO a partnerských států na živelní a technické mimořádné události, ale také pro pomoc při teroristickém útoku. V rámci zvyšování připravenosti se pravidelně organizují mezinárodní cvičení. (HZS ČR, 2023)

2 HISTORIE FILMOVÉ TVORBY A PRVOTNÍ REFLEX KATASTROF V TÉTO TVORBĚ

Filmy jsou dnes natolik neodmyslitelnou součástí kultury, že si jen těžko dokážeme představit časy, kdy ještě neexistovaly. První filmaři se neměli od koho učit. Někteří měli zkušenost s divadlem, jiní s fotografií. Všichni vstupovali na nové neprobádané území. Příběh filmu zřejmě sahá až do prehistorických dob. Krása filmů spočívá v tom, že se na ně každý člověk dívá jinak a miluje je z jiných důvodů. Jednou z největších radostí každého milovníka filmu je sledovat, jak se filmy vyvíjely jako umělecká forma. Klíčovým přechodem byl přechod od němého ke zvukovému, či od černobílé k barvě. (Baxter, 2022)

2.1 Vznik a vývoj filmové tvorby

Velké kroky k filmu učinil William Kennedy Laurie Dickson. V laboratoři zkonstruoval v roce 1890 Kinetograph, motorem poháněnou kameru. Zařízení bylo poháněno motorem, obsahovalo systém ozubených kol, synchronizovanou clonu a perforovaný celuloidový film. V roce 1891 sestrojil i Kinetoskop, předchůdce dnešního filmového projektoru.

Za otce filmu jsou označováni Bratři Louis a Auguste Lumiérové proto, že vytvořili lehké a přenosné zařízení pro natáčení, projekci a kopírování filmu více než jednomu divákovi.

Stoj patentovali 13. února v roce 1895 a byl pojmenován jako kinematograf. Zařízení umožňovalo divákům sledovat film na velkém plátně. První veřejné představení kinematografu proběhlo 22. března 1895. První promítající film nese název Dělníci opouštějí továrnu Lumière v Lyonu, trval 46 sekund. První komerční představení následovalo 28. prosince 1895 v Paříži a bylo složené z deseti krátkých filmů, které byly dlouhé v rozmezí od 38 sekund až po 49 sekund. (Digitalizace 8mm filmů, 2023)

Počátky českého filmu

Začátky českého filmu a kina souvisejí s Janem Kříženeckým, tvůrcem prvních „oživlých fotografií“. Ten také natočil první tři krátké hrané filmy: Dostaveníčko ve mlýnici, Smích a pláč a Výstavní párkař a lepič plakátů (všechny 1898). Od roku 1910 se filmová tvorba soustředila do filmových společností, jako KINOFA, ILLUSIONFILM a ASUM. Hrané filmy byly považovány za jednoduchou lidovou zábavu, ale ASUM začal produkovat náročnější snímky. Domácí produkce byla zastavena první světovou válkou, kromě LUCERNAFILM, která natočila několik úspěšných komedií během války. Název „kino“ vznikl ze slova „kinematograf“. (Petr Vyhnálek, 2020)

Historie filmové tvorby v České republice

První promítání filmu v Česku proběhlo 15. 07. 1896 v Karlových Varech, kdy na podzim tohoto roku přijeli do Prahy bratři Lumièreovi, kteří patřili v této době k nejvýznamnějším filmovým tvůrcům. Promítání probíhalo v hostinci U Saského dvora a jejich projekcí byl nadšen amatérský fotograf Jan Kříženecký. Ten roku 1898 koupil ve Francii první přístroj pro promítání tzv. kinematograf a také několik filmových kotoučů.

Díky Janu Kříženeckému se Česká republika stala jednou ze šesti zemí na světě, které začaly produkovat vlastní filmovou tvorbu, a on sám se stal průkopníkem kinematografie v české kultuře. Natočil řadu prvních hraných českých filmů a dokumentů pocházejících z pražských ulic. První zvukový film do Československa pronikl v roce 1930 o čtyři roky později bylo založeno Filmové studio, jehož cílem bylo zvýšit úroveň a profesionalitu české filmové tvorby. (Petr Vyhnálek, 2020)

Filmová tvorba v roce 1939-1945

V době protektorátu se kinematografie v Čechách a na Moravě podrobila výraznému vlivu okupačních mocností. Speciální filmové oddělení na Úřadu říšského protektora kontrolovalo veškerou tvorbu a provádělo arizaci filmového průmyslu. České ateliéry se staly místem pro natáčení německých prorežimních filmů, zatímco povolení k natáčení nových filmů získaly pouze dvě domácí společnosti. Praha se stala centrem německé filmové společnosti Pragfilm, která angažovala české umělce. Mnozí čeští tvůrci byli donuceni kvůli politické příslušnosti nebo původu emigrovat. (Petr Vyhnálek, 2020)

Filmová tvorba v roce 1946-1956

Po druhé světové válce následovalo období, kdy umělci byli pronásledováni pro údajnou kolaboraci s nacisty. V roce 1946 začalo zestátňování československé kultury, které postihlo i kinematografii. Filmová tvorba byla nucena podřídit se ideologickému diktátu komunistické strany. V období 1948–1956 bylo pod kontrolou Ústavu státního filmu, což vedlo k úpadku československé kultury. Film měl sloužit propagandě socialismu, a proto se věnoval výhradně ideologickým tématům. Všechny snímky byly podrobeny státní cenзуře, a žádoucím žánrem byl politicky angažovaný budovatelský film. (Petr Vyhnálek, 2020)

Filmová tvorba v roce 1956–1989

Nová éra české kinematografie, známá jako tzv. nová vlna, se rozvinula v 60. letech 20. století a znamenala největší rozkvět českého filmového umění, které se prosadilo i ve

světě. Tvůrčí atmosféra byla ukončena potlačením pražského jara v roce 1968 a nastolením normalizace československé kultury, která pokračovala v 70. i 80. letech. Během této doby byla filmová tvorba podrobena cenzuře. Nová vlna filmů byla označena za škodlivou a mnohé byly skryty a objevily se v kinech až po pádu komunismu v roce 1989. Domácí produkce se zaměřila na masovou zábavu s ideologickým podtextem pro komunistický režim. Televizní tvorba začala dominovat politicky angažovanými seriály, filmy pro děti a mládež a detektivní žánry. Jen málo tvůrců se postavilo proti režimu a vytvářeli nekonformní, originální filmy. Mnozí významní tvůrci emigrovali do zahraničí nebo svoji tvorbu směřovaly ke komediálním sci-fi snímkům či filmových pohádek. (Petr Vyhnálek, 2020)

Filmová tvorba po roce 1989

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 došlo k výrazným změnám v české kinematografii. Zrušena byla cenzura a kontrola státu nad kinematografií, což vedlo ke zvýšenému vlivu nezávislých producentských společností. Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie byl zřízen k financování filmových projektů. Kritika totalitního režimu a zpracování minulosti se staly dominantním tématem v řadě filmů, včetně komedií jako Černí baroni a Tankový prapor, a snímků s normalizační tematikou jako jsou Pelíšky. (Petr Vyhnálek, 2020)

2.2 Katastrofické filmy a jejich prvotní odraz ve filmové tvorbě

Katastrofické filmy

Námětem katastrofického filmu jsou zásahy různorodých přírodních sil, které způsobují události – povodeň, zemětřesení, výbuch sopky... Další možností jsou nečekané havárie nebo technické závady na strojích. Žánr byl velmi populární v 70. letech. Renesanci zažil v druhé polovině 90. let, kdy nové náměty umožnily akcentovat hrozby z vesmíru, dopad asteroidu či komety, ale také hrozby, způsobené extrémními klimatickými jevy, jako je tornádo nebo hurikán. (Zabilanský, 2007)

Katastrofické filmy se mohou svým pojetím překrývat se žánrem sci-fi, thrilleru, hororu nebo akčního filmu. Některé katastrofy se ve filmech ztvárňují jako obavy z následků určité lidské činnosti nebo potencionální hrozby. Příkladem můžou být pokročilé technologie nebo také předtuchy o konci světa. Jako odplatu planety Země, za devastaci povrchu, lze vnímat časté přírodní katastrofy. Zastupující strach z vyvolání válečného konfliktu, může

zastupovat nepřátelská mimozemská invaze. V katastrofických filmech často umírá velké množství lidí. Jednotliví hrdinové se snaží před blížící se katastrofou varovat populaci nebo katastrofě zabránit, uniknout a poté ji čelit a překonat vzniklé následky. (Filmmaniak, 2023)

Prvotní odraz katastrof ve filmové tvorbě

Rané katastrofické filmy

Za katastrofické filmy lze označit *Fire!* z roku 1901 a *Life of an American Fireman* z roku 1903, kde byla zaznamenána spolupráce hasičů, kteří z hořícího domu zachraňovaly oběti. Dalším výraznějším znázorněním katastrofických motivů zvýrazňoval film *Poslední dnové Pompejí* (1908). V roce 1912 byl natočen třicetiminutový německý film *Titanic*, jen několik měsíců po tragédii. Dále pak následoval americký film *Archa Noemova* z roku 1928, který byl inspirovaný biblickým příběhem o potopě lidstva. (Filmmaniak, 2023)

Katastrofické sci-fi filmy v 50. a 60. letech

Po konci druhé světové války vznikla řada sci-fi snímků o invazích mimozemšťanů, které se často neobešly bez destrukce a ztráty na životech. Zástupci byli filmy *Válka světů* Byrona Haskina (1953), *Invaze lupičů těl* Dona Siegela (1956) a *nebo UFO útočí*. (Filmmaniak, 2023)

Rozkvět a následný úpadek katastrofického žánru v 70. letech

Vrcholu katastrofické filmy dosáhly v 70. letech, kdy éru začala premiéra snímku *Letiště*, ve kterém cestují v letadle ohrožoval kromě sněhové bouře i atentátník s bombou. Film byl nominován na deset Oscarů a také se dočkal mimořádného úspěchu, kdy následovalo pokračování ve třech dalších dílech. Na čtyři Oscary byl nominován film *Zemětřesení* z roku 1974, který pojednává o hrdinech vzdorující ničivému zemětřesení v Kalifornii, v kinech byl film doprovázen o dunění a vibrace, které vyvolávaly pocit chvění. Oblíbenost katastrofických filmů se značně v Hollywoodu snížila, kdy USA a Sovětský svaz spolupracovala při snaze odklonit dráhu meteoru ve filmu *Meteor* Ronalda Neameho. Dalším propadákem byly dva filmy, *Skleněné peklo* a *Dobrodružství Poseidonu*. V 80. letech katastrofický žánr, téměř vymizel, objevoval se jen ojediněle, a to ve filmu *Den* poté z roku 1983, který zaznamenává situaci jaderné války mezi Američany a Sověty. Druhý film pojednává o celosvětové nukleární válce ve Velké Británii a nese název *Vlákna*. (Filmmaniak, 2023)

Rozech katastrofických filmů v 90. letech

V 90. letech došlo ke zlepšení technologií, digitálních triků a dalších speciálních efektů, které vedly k rozvoji velkorozpočtových sci-fi filmů a také katastrofických filmů. Trend vznikl díky dvěma filmům – film Jana de Bonta "Twister" (1996) vynikl svými realistickými tornády a "Den nezávislosti" od režiséra Rolanda Emmericha (1996) přinesl ohromující destrukci způsobenou invazí mimozemských lodí. S úspěchem se setkaly filmy Drtivý dopad, Denní světlo, Rozpoutané peklo a další. Jedenáct ze čtrnácti oscarových nominací získal snímek Titanik z roku 1997, který spojil slavný příběh o tragické ztroskotání luxusního parníku. (Filmmaniak, 2023)

Katastrofické filmy nového tisíciletí

Po roce 2000 pokračovala vlna katastrofických filmů, díky neustálému pokroku technologií, působily scény autentičtěji. Film Jádro (2003) přinesl příběh o zastavení rotace zemského jádra a skupině vědců, kteří se pokusili zachránit svět jadernou bombou. Další film – Den poté (2004) se zaměřil na náhlé klimatické změny způsobené globálním oteplováním, které vyvolaly přílivové vlny, hurikány, tornáda a drastické ochlazení. Filmy z novější doby přinesly divákům celou řadu katastrofických zážitků. V oku tornáda z roku 2014, nás zavedl do boje člověka s tornády, zatímco San Andreas z roku 2015 do následků silného zemětřesení. Deepwater Horizon: Moře v plamenech z roku 2017 pak přinesl dramatický příběh skutečného požáru vrtné plošiny z roku 2010. Vlny tsunami zasáhly filmová plátna ve snímcích jako Nic nás nerozdělí (2012), norská Vlna (2015). (Filmmaniak, 2023)

Pandemie a zombie apokalypsy

Pandemické filmy často představují prvky smrtelných virových nebo bakteriálních onemocnění a jejich rychlé šíření napříč světem. Tyto epidemie často představují intenzivní události, někdy interpretované jako poslední krok v rozkladu společnosti nebo jako jakýsi boží trest. Jedná se o filmy The Crazies (1973), Rabid (1977) nebo Stalo se (2008), které se zaměřují na různé důsledky nákazy. Reálné reakce společnosti na pandemii ukazuje Smrtící epidemie (1995) a Nákaza (2011). O různých bakteriálních nákazách a situacích, které způsobují chaos znázorňují filmy Pacific Liner (1939), Panika v ulicích (1950) nebo Sedmá pečeť (1957). Zombie filmy, zabývající se proměnou lidí v nemrtvé a jejich následné lovení znázorňují filmy Noc ožvlých mrtvol (1968), 28 dní poté (2002) nebo Resident Evil (2002-2016). (Filmmaniak, 2023)

3 DÍLČÍ ZÁVĚR

Současná doba je poznamenána neustálými změnami, které ovlivňují různé aspekty našeho života. Katastrofy jsou jedním z těch faktorů, které mohou změnit naše životy a majetek. Lidé, technické zařízení a přírodní jevy představují hlavní příčiny katastrof.

Chyby v lidském rozhodování, nedostatek pozornosti a špatné používání návykových látek mohou vést k nehodám. Závady a poruchy v zařízeních či systémech mohou mít katastrofální následky, zejména pokud není provedena dostatečná údržba.

Přírodní jevy, jako jsou povodně a lesní požáry, jsou dalšími častými příčinami katastrof. V České republice povodně dlouhodobě patří mezi nejvíce ohrožující přírodní jevy. Existují zákony a plány, které stanovují postupy pro zvládání krizových situací a havarijních událostí. Celosvětově byly historicky zaznamenány katastrofy, jako je havárie u Sevesa nebo jaderná havárie v Černobyli, které měly devastující dopad na životy lidí a prostředí. Tyto události vedly ke zpřísnění bezpečnostních opatření a vytvoření směrnic, které mají minimalizovat riziko podobných katastrof v budoucnosti. Mezinárodní organizace hrají klíčovou roli v poskytování pomoci lidem postiženým přírodními či člověkem zaviněnými katastrofami. Jsou prostředníkem pro koordinaci a poskytování humanitární pomoci, zajišťují rychlou a efektivní reakci v případě nouze.

Katastrofické filmy poskytují pohled na různé fáze ve vývoji filmové tvorby od 19. století až po současnost. První experimenty s pohyblivými obrázky pokračovaly moderním zpracováním díky technologickým inovacím. Český film prošel různými fázemi, od počátků 20. století až po současnost, kde se odrazilo i období protektorátu, komunismu a změn po roce 1989.

Katastrofické filmy začínaly jako záznamy různých událostí a postupně se vyvíjely do různých žánrů, včetně sci-fi. V obdobích historie filmu dosáhly katastrofické filmy vrcholu popularity s využíváním pokročilé technologie a speciálních efektů.

Po roce 2000 se objevila nová generace katastrofických filmů, které využívaly moderní technologie pro autentičtější zážitky diváků. Tyto filmy představují škálu různých katastrof, od tornád po pandemie, a posouvají hranice možností filmového umění v oblasti extrémních situacích.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 KATASTROFY A JEJICH ZRCADLENÍ VE FILMOVÉ TVORBĚ

Svět čelí různým katastrofám a hrozbám, které mají potenciál zasáhnou země a mít vliv na celou společnost. Filmový průmysl má dlouhou historii dlouhá historii, jejichž popularita se vyvíjela s průběhem času. Katastrofické filmy jsou obvykle zaměřeny na mimořádnou událost, kterými mohou být přírodní katastrofy, apokalyptické události, mimozemská invaze, havárie nebo jiné dramatické události, které ohrožují lidstvo. Jsou to příběhy, které nejenom přitahují pozornost diváků, ale také reflektují naše obavy a strach spojený s neznámými a nepředvídatelnými událostmi, které mohou ovlivnit naši budoucnost.

Katastrofou rozumíme nečekanou událost velkého rozsahu, která negativním způsobem pozměňuje předchozí stav prostředí (velký počet lidských obětí nebo rozsáhlé škody). (Šín, 2017)

4.1 Mimořádná událost

Dělení mimořádných událostí lze charakterizovat jako dvě základní skupiny. Jedná se o přírodní – živelní mimořádné události a antropogenní mimořádné události, které jsou způsobené činností člověka. Přírodní mimořádné události se dále člení na:

- abiotické mimořádné události – způsobené neživou přírodou,
- biotické mimořádné události – způsobené živou přírodou.

Mezi abiotické mimořádné události můžeme zařadit požáry způsobené přírodními vlivy, povodně a záplavy nebo také dlouhodobá sucha. Biotické mimořádné události lze dále rozčlenit na:

- epifytie – rozsáhlá nákaza rostlin,
- epidemie – velká nákaza lidí,
- epizootie - rozsáhlá nákaza zvířat,
- přemnožení přírodních škůdců – paraziti, přemnožení plevelů, rychlé vymírání druhů.

Antropogenní mimořádné události se dále člení na:

- technogenní mimořádné události – provozní havárie a havárie spojené s infrastrukturou,

- sociogenní mimořádné události interní – sociální a ekonomické krize,
- sociogenní mimořádné události externí – vojenské krizové situace,
- agrogenní mimořádné události – spojené se zemědělství a půdou. (Šín, 2017)

4.2 Vybraná filmová tvorba

Bakalářská práce se zabývá třemi kategoriemi filmů v závislosti na mimořádné události, která tvoří hlavní obsah ve filmu. Jedná se o konkrétní příčiny vzniku mimořádných událostí.

V kategorii konkrétních mimořádných událostí se nachází:

1. požár,
2. zemětřesení a tsunami,
3. jaderné havárie.

Tabulka 1 Vlastní výběr filmů

Názvy filmu / seriálu	Mimořádná událost		
	Požár	Zemětřesení a tsunami	Jaderné havárie
Skleněné peklo	San Andreas	Černobyl	
Notre-Dame v plamenech	Nic nás nerozdělí	Jaderná havárie v Three Mile Island	
Hrdinové ohně	Vlna	Fukušima	
Deepwater Horizon	Zemětřesení	Jaderná havárie den první	

Hodnocení filmu

Hodnocení filmů je subjektivní záležitost, kdy každý sledující má svůj vlastní přístup k posuzování a hodnocení filmu. Volba kritérií, podle kterých jsou jednotlivé kategorie posuzovány, je klíčovou součástí tohoto procesu. Je důležité zvolit taková kritéria, která umožní objektivní a komplexní hodnocení filmu.

V analýze jsem zvolila hodnotící kritéria, která slouží k posouzení filmů. Tato kritéria jsou klíčová pro zhodnocení různých aspektů filmu a zahrnují:

1. Originalita filmu

- existuje řada filmů, které se v určitém smyslu opakují, hodnocení bude obsahovat jaké nové prvky jsou do filmy zařazeny.

2. Skutečnost

- zde bude posuzována realita v porovnání se skutečností.

3. Ovlivnění

- zobrazení katastrofy a průběh události, vliv na sledujícího a jestli může být pomoci

4. Obsah

- zde bude zhodnocen příběh

5. Trvání

- hodnocení délky a případných zbytečných scén

6. Obsazenost

- hodnocení hereckého výkonu

7. Kvalita provedení

- zda snímek splňuje technickou stránku například kvalita zvuku, efektů.

8. Přínosnost a ponaučení

- ve vztahu k obdobným možným MU a jejich řešení v budoucnosti

Hodnocení filmů a jejich následné seřazení podle počtu získaných bodů, bude probíhat na škále hodnocení od 1 až do 5. Přesněji budou jednotlivá kritéria hodnocena následujícím způsobem:

Tabulka 2 Hodnocení

Hodnota	Klasifikace
1	Výborný
2	Chvalitebný
3	Dobrý
4	Dostatečný
5	Nedostatečný

Výsledkem vznikne ohodnocení konkrétních kritérií filmů a jejich následné seřazení od nejlepších až po ty nejhorší. K dalšímu hodnocení budou využity informace z Česko-slovenské filmové databáze (dále jen ČSFD). Tato databáze poskytuje užitečné informace o filmech, seriálech, včetně recenzí, hodnocení uživatelů, informací o obsazení, žánru a dalších faktorech, které pomáhají divákům lépe porozumět a vyhodnotit kvalitu jednotlivých

filmů a seriálů. ČSFD také podporuje vzdělání v oblasti kinematografie a umožňuje nezávislé hodnocení filmů a seriálů.

4.2.1 Požár

Mezi nejčastější příčinu vzniku požáru patří nedbalost a neopatrnost, kterou zahrnuje zejména kouření, používání otevřeného ohně, zanedbání bezpečnostních předpisů, a to může mít za následek vysoké škody na majetku, zranění, úmrtí osob. Požárem dle vyhlášky MV č. 246/2001 se považuje: „*Každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení či zranění osob nebo zvířat, a nebo ke škodám na materiálních hodnotách*“. (ČESKO, 2001a)

V následující části se bude práce zabývat analýzou zvolených filmů.

Skleněné peklo (The Towering Inferno, 1974)

Hodnocení ČSFD: 85%

Žánr: Thriller / Drama / Akční / Katastrofický

Děj: Otevření nejvyššího mrakodrapu v San Franciscu vede k upořádání oslavy v luxusní vyhlídkové restauraci, která se nachází v jeho nejvyšším patře. Oslav se účastní několik desítek lidí. V mrakodrapu ale vzniká požár, který brzy zachvátí výtahovou šachtu, čímž všechny účastníky oslavy odřízne od záchrany.

Obrázek 1 Budova zasažena požárem (Zdroj Guillermin, 1974)

Příčina požáru: Příčinou požáru byl zkrat, ke kterému došlo zapnutím jednoho z elektrických okruhů, což způsobilo vzplanutí skladu s povlečením nacházející se v 81. podlaží budovy. Jakmile se požár rozšířil, vznikl hustý kouř, který se rychle šířil po celé budově. Tento kouř nejenže způsobil problémy s viditelností, ale také komplikoval úkoly hasičů. Kvůli hustému kouři bylo těžké určit, jakým směrem se bude šířit, navíc selhala

i ventilace a odsávání vzduchu, což zhoršilo celkovou situaci v budově. Požár se snažil dostat pod kontrolu tým pod vedením architekta a velitele městské hasičské jednotky, byl vyhlášen 3. stupeň poplachu. Budovou otřásl několik výbuchů, začalo docházet k zatarasení únikových východů a schodišť. Evakuace probíhala pomocí kladek a plošiny, která byla natažena k protější budově. K rychlejšímu šíření ohně přispěl také silný vítr, který komplikoval evakuaci pomocí vrtulníku a způsobil jeho zřícení.

Obrázek 2 Vznik požáru (zdroj Guillermin, 1974)

Vyhodnocení: Film zdůrazňuje, že požáry mohou mít fatální následky, a proto je nezbytné, aby se stavební společnosti řídily přísnými bezpečnostními protokoly. Požár byl uhašen pomocí velkého proudu vody, který byl veden ze zásobárny vody umístěné na nejvyšším patře budovy. Pro dosažení hašení byly na nádržích s vodou umístěny výbušniny s časovačem.

Obrázek 3 Hašení požáru (Zdroj: Guillermin, 1974)

Notre-Dame v plamenech (2022)**Hodnocení ČSFD: 66%****Žánr:** Drama

Děj: Film zobrazuje skutečnost z události, která se stala 15. dubna v roce 2019, kdy pařížskou katedrálu Notre-Dame zachvátily plameny, celý svět mohl tuto událost sledovat v přímém přenosu. Hasiči, kteří dojeli na místo požáru byli dva mladí muži a dvě mladé ženy, z nichž dva z nich jeli k požáru úplně poprvé.

Příčina požáru: Po příčině požáru se ve skutečnosti ještě pátrá, stále chybí důkazy pro objasnění nehody. Ve filmu byl zachycen vznik požáru v podkroví hlavní lodi, kdy požár byl zjištěn na začátku mše, která probíhala v katedrále. Upozornění o požáru hasiči dostali až o půl hodiny později. Hasičí práce jim komplikovaly nedostatečná místa na ochozech, výška samotné katedrály, nedostatečný tlak vody způsobený hadicemi malého průtoku, ale také přetížené pařížské ulice, které komplikovaly příjezd hasičů k místu události. Požár se hasičům podařilo uhasit až druhý den ráno.

Obrázek 4 Katedrála Notre-Dame (Zdroj: Annaud, 2022)

Vyhodnocení: Ve filmu je zdůrazněna statečnost a odvaha hasičů, kteří riskovali své životy při snaze o záchranu katedrály. Jejich práce sehrála klíčovou roli ve snaze zachránit kulturní dědictví a minimalizovat škody způsobené požárem. Hasiči ve filmu projevili odvahu a odhodlání, když se s nasazením všech sil snažili potlačit plameny a zachránit historickou budovu.

Obrázek 5 Hašení požáru (Zdroj: Annaud, 2022)

Deepwater Horizon: Moře v plamenech (2016)

Žánr: Akční / Drama / Thriller / Katastrofický

Děj: Film je inspirovaný skutečnou událostí, která se stala 12. dubna v roce 2010, kdy došlo k havárii ropné plošiny Deepwater Horizon v Mexickém zálivu. Unikající ropa vytvořila největší ropnou skvrnu v dějinách lidstva. Na palubě bylo 126 lidí, z toho 11 z nich zmizelo a po několika dnech byli prohlášeni za mrtvé.

Příčina požáru: Nestabilita konstrukce způsobená nedočkavostí vedla k nebezpečné situaci. Gejzír, který vystoupal z mořské hladiny až do výšky 70 metrů, vyvolal erupci směsi bahna, vody a metanolu, následovanou výbuchy systémů. Plameny zachvátily plošinu poté, co došlo ke vznícení metanu.

Obrázek 6 Rozsáhlý požár plošiny (Zdroj: Berg, 2016)

Vyhodnocení: K výbuchu došlo kvůli vynechání zkoušky během procesu cementování vrtu a nedostatečnému vyhodnocení tlakových testů. Na plošině byla také ve značné míře zanedbána funkčnost jednotlivých zařízení i samotných komponentů. Několik desítek lidí bylo evakuováno pomocí záchranných člunů, někteří z nich se dostali do nejvyšší části plošiny a v záchranné vestě skočili do moře, kde je později zachránily záchranné týmy z lodi, jež se nacházela poblíž a monitorovala situaci.

Obrázek 7 Detailnější zachycení požáru (Zdroj: Berg, 2016)

Hrdinové ohně (Only the Brave, 2017)**Hodnocení ČSFD: 82%****Žánr:** Drama / Životopisný

Děj: Film je natočen podle skutečné události. Děj se odehrává v USA přesněji v Arizoně v Granite Mountain. Hlavními postavami je skupina 20členné skupiny hasičů, kteří se snaží o likvidaci lesního požáru. Při hašení používají metodu Active suppression tactics. Metoda vyžaduje práci zejména s krumpáči a motorovými pilami, lopatami, sekerami a vysílačkami. Jejím cílem je vykopávat kolem šířící oblasti díry, kácet stromy a vytvářet mezery, aby se zabránilo v šíření požáru. S hašením pomáhají také vrtulníky a letadla, které jsou navigována pomocí vysílaček. Ve filmu je kladen důraz na cvičení hasičů, přesněji na využití ohnivzdorných dek.

Obrázek 8 Cvičení s ohnivzdornými dekami (Zdroj: Kosinski, 2017)

Příčina: Příčinou požáru byly dlouho trvající extrémní vedra a sucha. Kombinace těchto faktorů vytvořila ideální podmínky pro vznícení a rychlý rozvoj požáru, který se šířil rychlostí, která překvapila hasiče i místní obyvatele. Situace v kombinaci s větrem způsobila, že požár rychle získal na intenzitě a stal se nebezpečným ohniskem pro okolní oblasti.

Obrázek 9 Nasazená jednotka proti ohni (Zdroj: Kosinski, 2017)

Vyhodnocení: Hašení požáru komplikoval nebezpečný vítr, který změnil směr a urychlil šíření ohně. Jednotka se ocitla v kaňonu, obklopená plameny, kde byla nucena odhodit veškeré vybavení a použít deky jako krytí. Při této události zahynulo 19 z 20 hasičů z jednotky Granite Mountain Hotshots.

4.2.2 Výsledky hodnocení filmů o požárech

Výsledkem práce je hodnocení filmů, které poskytuje uspořádání od nejlepšího po nejméně úspěšný. Na vrcholu hodnocení se umístil film Hrdinové ohně, následovaným snímkem Deepwater Horizon. Na třetím místě se objevil film Notre-Dame v plamenech a na čtvrtém Skleněné peklo.

Pořadí filmů dle hodnocení:

1. Hrdinové Ohně
2. Deepwater Horizon
3. Notre-Dame v plamenech
4. Skleněné peklo

Tabulka 3 Hodnocení filmů o požárech

Hodnotící kritéria	Skleněné peklo	Notre-Dame v plamenech	Deepwater Horizon	Hrdinové ohně
Originalita filmu	1	1	1	1
Skutečnost	3	1	1	1
Ovlivnění diváka	3	2	2	2
Obsah	1	2	2	1
Trvání	4	2	2	2
Obsazenost	3	3	2	1
Kvalita provedení	4	2	1	1
Přínosnost	3	2	2	2
Výsledek	22	15	13	11

4.2.3 Zemětřesení a tsunami

Tsunami je katastrofická oceánská vlna, kterou obvykle způsobí podmořské zemětřesení, podmořský nebo pobřežní sesuv půdy nebo sopečná erupce. Vlny se šíří směrem ven z místa vzniku impulsu rychlostí až 800 km za hodinu a v blízkosti pobřežních oblastí dosahují maximální výšky 30 metrů. Ačkoli se často nazývají přílivové vlny, výskyt tsunami nemá žádnou souvislost s přílivem a odlivem. Slovo tsunami znamená v japonštině "přístavní vlna". (McKenna, 2024)

Zemětřesení neboli náhlé otřesy půdy způsobené průchodem seismických vln zemí. Seismické vlny vznikají při náhlém uvolnění určité formy energie uložené v zemské kůře, obvykle když se horniny napjaté proti sobě náhle zlomí a "sklouznou". K zemětřesení dochází nejčastěji podél geologických zlomů, úzkých zón, kde se horninové masy vůči sobě pohybují. Hlavní zlomy na světě se nacházejí na okrajích obrovských tektonických desek, které tvoří zemskou kůru. (Bolt, 2024)

V následující části se bude práce zabývat analýzou zvolených filmů:

San Andreas (2015)

Hodnocení ČSFD: 57%

Žánr: Katastrofický / Dobrodružný / Akční / Thriller / Drama

Děj: Film zobrazuje událost, kdy Kalifornii zasáhne zemětřesení o síle 9 Richterovy stupnice. Hlavní děj se zaměřuje na tříčlennou rodinu, kde otec, současně pilot záchranného vrtulníku, společně s bývalou manželkou usilují o záchranu své dcery.

Obrázek 10 Město po zemětřesení (Zdroj: Peyton, 2015)

Příčina: Dlouho potlačovaný tektonický zlom najednou praskl, což vyvolalo sérii masivních zemětřesení po celé linii San Andreas. Tato katastrofa způsobila rozsáhlé sesuvy půdy, paniku mezi obyvateli postižených oblastí. Současně vznikla i vlna Tsunami, která se valila k pobřeží a představovala další hrozbu v postižené oblasti

Obrázek 11 Zlom San Andreas (Zdroj: Peyton, 2015)

Vyhodnocení: Varování o zemětřesení je možné začít předvídat, což umožňuje obyvatelům města evakuaci z postižených oblastí na protější a bezpečnější stranu města. Situaci však komplikuje nedostatek času. Film poukazuje na to, jak postupovat v případě zemětřesení a následné vlny tsunami. Například hledání vhodného úkrytu před padajícími předměty během zemětřesení a poté evakuace na vyvýšená místa před příchodem vlny.

Obrázek 12 Město po vlně tunami (Zdroj: Peyton, 2015)

Nic nás nerozdělí (The Impossible, 2012)

Hodnocení ČSFD: 80%

Žánr: Katastrofický / Drama / Thriller / Akční

Děj: Film je inspirován skutečnou událostí, která postihuje pětičlennou rodinu, rozdělenou ničivou vlnou tsunami na thajském ostrově. Ničivá vlna smetla vše, co ji stálo v cestě a rozdělila tak rodinu. Matka s nejstarším synem byla převezena místními lidmi do nemocnice k ošetření. V nemocnici panuje chaos, špatná hygiena a organizace. Otec s dalšími dvěma syny putuje po zdevastovaném ostrově a snaží se o nalezení svých blízkých.

Obrázek 13 Vlna tsunami (Zdroj: Bayona, 2012)

Příčina: V roce 2004 byla jihovýchodní Asie zasažena jedním z nejsilnějších zemětřesením v historii, které vyvolalo sérii ničivých vln tsunami. Tyto vlny zasáhly pobřeží Asie zcela bez varování. Obyvatelé i turisté byli zasaženi téměř bez možnosti přípravy.

Obrázek 14 Zaplavený resort (Zdroj: Bayona, 2012)

Vyhodnocení: Z důvodu vzniklé vlny, která se nacházela blízko pobřeží, zbývalo na záchranu a evakuaci velmi málo času. Došlo také k nárůstu zdravotních rizik, které spočívá v šíření nemocí způsobené velkým počtem obětí. Jedná se například o kontaminaci pitné vody. Dalším negativním dopadem katastrofy je poničení ekosystémů korálových útesů a pobřeží.

Vlna (The Wave, 2015)

Hodnocení ČSFD: 66%

Žánr: Akční / Drama / Thriller / Katastrofický

Děj: Film je inspirován skutečnou událostí, kdy přístroje umístěné ve fjordu monitorovaly stabilitu horniny na svahu hory. Tyto přístroje však vydávají signály, které naznačují, že město může být ohroženo obří vlnou vyvolanou sesuvem nestabilní horniny.

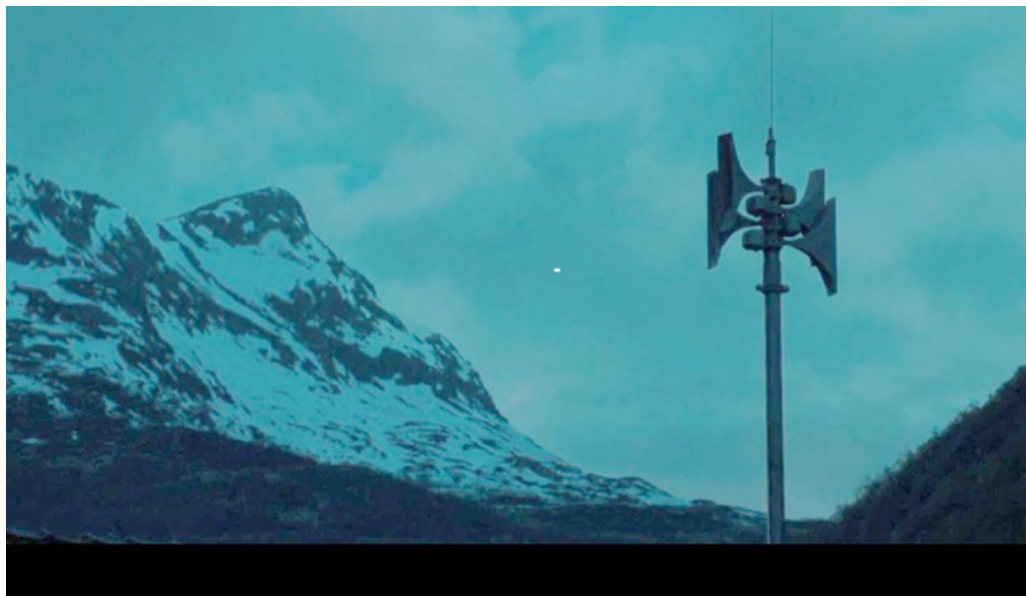
Obrázek 15 Monitorování horniny (Zdroj: Uthaug, 2015)

Příčina: Během průzkumu terénu bylo zjištěno, že hornina na svahu hory je v mnohem horším stavu, než se předpokládalo. Pád masivní části hory do jezera, vytvořil obrovskou vlnu, která směřovala na město. V návaznosti na blížící se vlnu bylo vydáno varování. Městem se rozezněly sirény, které varovaly obyvatelstvo. V tu chvíli rozhodoval čas, přesněji 10 minut na potřebnou evakuaci do vyšších částí hor. Ve filmu se kladl důraz na řízení evakuace, rychlou přepravu osob, ale také na poskytování první pomoci.

Obrázek 16 Sesuv horniny s následnou vlnou (Zdroj: Uthaug, 2015)

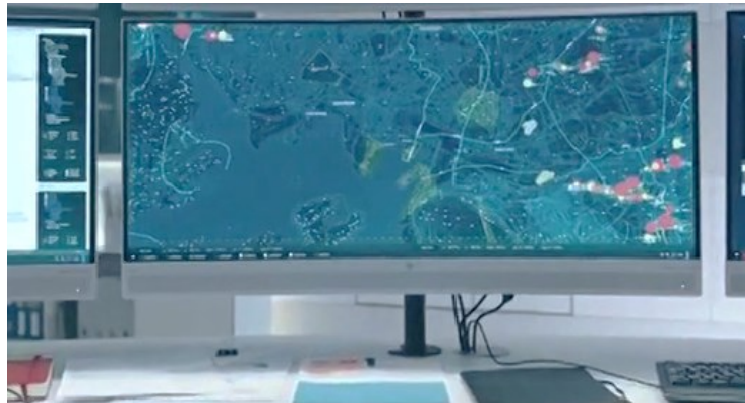
Vyhodnocení: Díky monitorování terénu bylo možné varovat obyvatelstvo před blížícím se nebezpečím. Praskliny jsou sledovány nepřetržitě, a každým rokem se prodlužují o 15 cm. Odborníci se shodují, že k události dojde, ale nikdo neví, kdy přesně se to stane. Systém umožňuje vědcům monitorovat pohyb tektonických desek a detekovat příznaky možného zemětřesení. I přestože je pravděpodobné, že ke katastrofě dojde, přesné určení není možné. Tento faktor zvyšuje úroveň nejistoty a zdůrazňuje naléhavou potřebu přípravy a preventivních opatření v postižených oblastech.

Obrázek 17: Sirény (Zdroj: Uthaug, 2015)

Zemětřesení (The Quake, 2018)**Hodnocení ČSFD:** 62%**Žánr:** Akční / Drama / Thriller / Katastrofický

Děj: Film se odehrává v reakci na skutečné události spojené se zemětřesením v roce 1904, které postihlo Norsko. V tomto roce bylo město Oslo zasaženo zemětřesením o síle 5,4 stupně Richterovy stupnice.

Obrázek 18 Monitorování otřesů (Zdroj: Andersen, 2018)

Příčina: Probuzení seismické aktivity pod hlavním městem způsobilo rozsáhlá zemětřesení. Prudký pohyb zemské kůry vyvolal sesuvy půdy, zřícení budov, ale také deformaci krajiny. Zemětřesení mělo devastující dopad na město a jeho okolí, způsobila rozsáhlé škody na majetku.

Obrázek 19 Zemětřesení zasahující celé město (Zdroj: Andersen, 2018)

Vyhodnocení: Ve filmu je zdůrazněna nedostatečná připravenost před zemětřesením a nedostatečné monitorování situace. Obyvatelstvo není včas varováno před blížícím se nebezpečím, což způsobuje zvýšenou paniku a chaos. Omezený čas komplikuje nalezení bezpečného útočiště.

Obrázek 20 Následky zemětřesení (Zdroj: Andersen, 2018)

4.2.4 Výsledky hodnocení filmů o zemětřeseních a tsunami

Výsledkem práce je hodnocení filmů, které poskytuje uspořádání od nejlepšího po nejméně úspěšný. První místo hodnocení obsadil film Nic nás nerozdělí, následovaným snímkem s názvem Vlna. Na třetím místě se objevil film Zemětřesení a poslední příčku obsadil film San Andreas.

Pořadí filmů dle hodnocení:

1. Nic nás nerozdělí
2. Vlna
3. Zemětřesení
4. San Andreas

Tabulka 4 Hodnocení filmů o tsunami a zemětřesení

Hodnotící kritéria	San Andreas	Nic nás nerozdělí	Vlna	Zemětřesení
Originalita filmu	3	1	1	1
Skutečnost	4	1	1	1
Ovlivnění diváka	3	1	2	2
Obsah	4	1	1	3
Trvání	3	2	2	2
Obsazenost	3	2	3	2
Kvalita provedení	4	2	1	1
Přínosnost	3	2	2	2
Výsledek	27	12	13	14

4.2.5 Jaderná havárie

Havárií rozumíme mimořádnou událost, ke které dojde v souvislosti s provozem technických zařízení a budov, při nakládání s nebezpečnými látkami a při jejich přepravě nebo při nakládání s nebezpečnými odpady. (Šín, 2017)

Následující část se bude věnovat rozboru filmů a seriálů, jejichž hlavním dějem je jaderná havárie.

Černobyl (Chernobyl – seriál, 2019)

Hodnocení ČSFD: 96%

Žánr: Drama / Historický

Děj: Seriál je inspirován skutečnou událostí, která se odehrála v roce 1986 a patří k jedné z nejhorších katastrof způsobených člověkem v historii. Dne 26. dubna 1986 došlo k mohutné explozi v jaderné elektrárně Černobyl na Ukrajině, která uvolnila nebezpečné radioaktivní látky nejen do okolního prostředí, ale také do oblastí Skandinávie a západní Evropy. Seriál se zaměřuje na klíčové postavy, mezi něž patří významný sovětský jaderný fyzik, místopředseda vlády pověřený vyšetřením havárie, a jaderná fyzička, jež se snaží odhalit pravdu o této tragické události.

Obrázek 21 Zničený jaderný reaktor (Zdroj: Renck, 2019)

Příčina: Během probíhající zkoušky, kterou provázely technické potíže, došlo k nestabilnímu chodu reaktoru. Tento nestabilní chod způsobil nekontrolovaný nárůst výkonu, který nakonec vedl k explozi vodíku. Následná exploze způsobila zničení čtvrtého bloku jaderné elektrárny. Obsluha elektrárny netušila, že reaktor byl zničen. Na místo havárie byli přivoláni hasiči, kteří si mysleli že hasí požár, ale nevědí o radioaktivitě a dostávají obrovskou dávku ozáření. Následujícího dne ráno dochází k odhalení rozsahu katastrofy.

Obrázek 22 Odhalení rozsahu katastrofy (Zdroj: Renck, 2019)

Po 36 hodinách od výbuchu nastala evakuace. Do města Pripjat', které je vzdálené pouhé 3 km od elektrárny, přijelo 1200 autobusů. Během dvou hodin bylo nutné evakuovat 50 000 lidí. Vzhledem k hrozícímu nebezpečí bylo plánováno, že se obyvatelé budou moci vrátit do svých domovů během tří dnů. Kvůli rozsáhlému znečištění a nebezpečné úrovni radiace k návratu nikdy nedošlo.

Obrázek 23 Evakuace (Zdroj: Renck, 2019)

Vyhodnocení: Pro likvidaci následků havárie byly podniknuty rozsáhlé a náročné operace. Původně plánované použití robotů pro odstranění trosk se ukázalo jako neúspěšné. Nasazení muži byli vybaveni olověnými vestami a vystaveni vysoké radiaci. Další skupina pracovníků se musela vypořádat s vykopáním tunelu pod elektrárnou, přičemž museli pracovat v extrémních podmínkách, včetně vysokých teplot. Pro zamezení dalšího úniku radioaktivity byl kolem elektrárny postaven sarkofág. Součástí likvidačních prací bylo také odstranění a likvidace zvířat, která byla v oblasti zasažena. Pohřbena byla pod betonem, aby se minimalizovalo riziko dalšího šíření radiace a přenosu virů.

Jaderná havárie v Three Mile Island (seriál, 2022)

Hodnocení ČSFD: 61%

Žánr: Dokumentární/ Historický

Děj: Seriál podrobně popisuje událost, která se stala v roce 1979 v Pensylvánii v jaderné elektrárně Three Mile Island. Seriál se zaměřuje zejména na průběh této události a tvrzení lidí, kteří se přímo události účastnili. Jsou zde zachyceny jejich pocity, zkušenosti a reakce na událost. V seriálu se snaží zachytit celý proces od okamžiku, kdy došlo k problému v reaktoru, až po vyhodnocení následků.

Obrázek 24 Jaderná elektrárna (Zdroj: Davidson, 2022)

Příčina: V den havárie zazněla dunivá rána, kdy došlo ke vznícení vodíku. Porucha chlazení reaktoru a následné špatné rozhodnutí personálu vedlo k roztavení reaktoru a úniku radioaktivity do ovzduší. Poškozený reaktor tak v průběhu několika dní neustále vypouštěl radioaktivitu. V této době nebyl nikdo schopen přesně změřit úroveň unikající radiace, protože situaci ovlivňovalo mnoho proměnných. Druhý den po havárii byla pro obyvatele, kteří chtěli opustit město zřízena evakuační centra.

Obyvatelé ve vzdálenosti do 15 km byli vyzváni, aby nevycházel ven, zavřeli okna a dveře. Během následujících dnů Policie zavedla zákaz vycházení pro obyvatele do 21:00 do 07:00, aby předešla rabování.

Obrázek 25 Letecký snímek (Zdroj: Davidson, 2022)

Vyhodnocení: Provozovatel během prvních dní po nehodě vědomě lhal o situaci v elektrárně. Poškození reaktoru bylo mnohem závažnější, než kdokoli předpokládal. Evakuace obyvatel měla být provedena již první den po havárii elektrárny. Nedostatky byly zjištěny v nedostatku vybavení pro měření radiace a krizovém plánu. Jaderná elektrárna byla oficiálně odstavena v roce 2019, údajně kvůli jiné konkurenci. Odstranění následků havárie bude trvat desítky let. U několika se po havárii začaly projevovat zdravotní problémy.

Fukušima (2020)**Hodnocení ČSFD: 53%****Žánr:** Drama

Děj: Film zachycuje skutečnou událost, která se stala v roce 2011, kdy japonské pobřeží zasáhlo silné zemětřesení a následované ničivou vlnou tsunami. Následkem zemětřesení došlo k poruše v jaderné elektrárně Fukušima.

Obrázek 26 Vlna zasahující elektrárnu (Zdroj: Wakamacu, 2020)

Příčina: Po zemětřesení o síle 9 stupňů, které zasáhlo japonské pobřeží, byla vydána seismická výstraha, což vedlo k nouzovému zastavení provozu elektrárny. Tsunami, které následně zasáhlo elektrárnu, způsobilo výpadek elektřiny a selhání záložních generátorů. Situace vyžadovala uplatnění článku 10, který definuje opatření při jaderných haváriích, a zřízení krizového štábu. Pracovníci elektrárny byli vysláni k reaktorům, aby obnovili proces ochlazování reaktorů ručním otevřením přetlakových ventilů. S chlazením jim pomáhali hasiči, ozbrojené složky a později byly nasazeny i vrtulníky shazující vodu.

Obrázek 27 Hašení pomocí vrtulníků (Zdroj: Wakamacu, 2020)

Vyhodnocení: V reakci na událost byl vyhlášen krizový stav a obyvatelé byli pomocí sirén naléhavě vyzváni k okamžité evakuaci. K evakuaci bylo nasazeno 60 autobusů, které obyvatele přepravily do bezpečných evakuačních středisek.

Obrázek 28 Spolupráce při hašení (Zdroj: Wakamacu, 2020)

Jaderná havárie den první (The First Day, 2008)

Hodnocení ČSFD: 26%

Žánr: Drama

Děj: Fiktivní příběh se odehrává v Rakousku bezprostředně po nehodě jaderné elektrárny Dukovany v Česku. Únik radioaktivity do ovzduší vyvolává závod s časem a boj o záchranu obyvatel. Malé městečko Horn v rakouském pohraničí se ocitá v oblasti silně kontaminované radioaktivitou.

Obrázek 29 Měření radiace (Zdroj: Prochaska, 2008)

Příčina: Problémy s chladícím okruhem způsobily únik radiace do ovzduší. Situaci dále komplikovalo nestabilní počasí s očekávanými bouřemi. Prvním krokem k odhalení možného šíření radiace v Rakousku bylo nasazení přístrojů na hranice, které monitorovaly přítomnost radiace v ovzduší a vozidlech přijíždějících z České republiky. Do monitorování byla zapojena armáda i vojenské vrtulníky. Starosta města Horn informoval obyvatelstvo sirénou, která vyzvala obyvatele k preventivním opatřením, jako je uzavření oken a dveří, vypnutí klimatizace, udržování klidu a podání jodových tablet dětem.

Obrázek 30 Jodové tablety (Zdroj: Prochaska, 2008)

Vyhodnocení: Vzhledem k šíření radioaktivity bylo všem postiženým obcím odesláno varovné upozornění. Současně byl vybudován sběrný tábor pro dekontaminaci osob. Kvůli šíření radioaktivního spadu byl vyhlášen stav nouze. Situace vyžadovala okamžitá opatření, a proto byla Radiační centrála nucena zahájit evakuaci pro 40 tisíc osob, které se nacházely v ohrožených oblastech. Tato opatření měla za cíl minimalizovat riziko vystavení obyvatelstva nebezpečné úrovni radiace a zajistit jejich bezpečí a zdraví.

Obrázek 31 Evakuační středisko (Zdroj: Prochaska, 2008)

4.2.6 Výsledky hodnocení filmů o jaderných haváriích

Výsledkem práce je hodnocení filmů o jaderných haváriích, které poskytuje uspořádání od nejlepšího po nejméně úspěšný. Na prvním místě se umístil seriál Černobyl, následovaným filmem Jaderná havárie den první. Třetí příčku obsadil film Fukušima a na posledním místě skončil seriál Jaderná havárie den první.

Pořadí filmů dle hodnocení:

1. Černobyl
2. Jaderná havárie den první
3. Fukušima
4. Jaderná havárie v Three Mile Island

Tabulka 5 Hodnocení filmů o jaderných haváriích

Hodnotící kritéria	Černobyl	Jaderná havárie v Three Mile Island	Fukušima	Jaderná havárie den první
Originalita filmu	1	2	1	1
Skutečnost	1	2	1	1
Ovlivnění diváka	1	3	2	1
Obsah	2	2	2	2
Trvání	2	4	2	2
Obsazenost	2	2	3	3
Kvalita provedení	1	3	3	2
Přínosnost	1	3	2	1
Výsledek	11	21	16	13

5 DISKUSE K DOSAŽENÝM VÝSLEDKŮ

Bakalářská práce se zaměřila na podrobné hodnocení katastrofických filmů. Každý z těchto filmů byl důkladně analyzován z hlediska různých kritérií včetně originality, skutečnosti, vlivu, obsahu, trvání, obsazenosti, kvalitu provedení a přínosnost.

Zvolená kritéria byla pečlivě posuzována a následně každému filmu a seriálu byla přiřazena hodnota od jedné (výborný) do pěti (nedostatečný), což umožnilo vytvoření objektivního hodnocení. Práce poskytla ucelený rozbor jednotlivých filmů a seriálů, ve kterém byly identifikovány příčiny katastrof a také jejich následné vyhodnocení. Výsledkem analýzy bylo seřazení filmů a seriálů od těch nejlepších po ty nejméně úspěšné.

Následující tabulka prezentuje komplexní hodnocení katastrofických filmů, které jsou rozděleny do tří kategorií.

Tabulka 6 Komplexní hodnocení filmů

Hodnocení filmů	
Velmi dobré	Hrdinové ohně
	Nic nás nerozdělí
	Černobyl
Dobré	Deepwater Horizon
	Notre-Dame v plamenech
	Vlna
	Zemětřesení
	Jaderná havárie – den první
	Fukušima
Vyhovující	Skleněné peklo
	San Andreas
	Jaderná havárie v Three Mile Island

Velmi dobré

Ve skupině "Velmi dobré" jsou filmy, které jsou považovány za velmi kvalitní. Patří sem jeden film z kategorie katastrof: požáry, zemětřesení a tsunami a jaderné havárie. Konkrétně se jedná o filmy "Hrdinové ohně", "Nic nás nerozdělí" a seriál "Černobyl".

Požáry: "Hrdinové ohně" je filmem, který se věnuje problematice požárů a statečnosti hasičů.

Zemětřesení a tsunami: "Nic nás nerozdělí" představuje silný příběh o lidech postižených ničivým zemětřesením a jejich snaze o přežití.

Jaderné havárie: Seriál "Černobyl" se věnuje jedné z největších jaderných katastrof v historii a zdůrazňuje dramatické události kolem nehody v jaderné elektrárně v Černobyli.

Dobré

V této kategorii jsou filmy, které jsou hodnoceny jako dobré, avšak nedosahují úrovně filmů z kategorie "Velmi dobré". Zde jsou zahrnuty dva filmy z kategorií požárů, zemětřesení a tsunami a jaderných havárií.

Vyhovující

Poslední kategorie, nazvána jako "Vyhovující", zahrnuje filmy, které sice splňují určitá kritéria, ale nedosahují velkého hodnocení. V této kategorii je uveden jeden film z každé kategorie katastrof, který zastupuje danou tematiku.

ZÁVĚR

Práce byla strukturována do tří hlavních kapitol. První část se zaměřila na přiblížení katastrof a aktuálním přístupům k jejich řešení. Druhá část se zabývala historií filmové tvorby s důrazem na prvotní reflex katastrof. Poslední část práce se věnovala analýze katastrof, jež ovlivnily filmovou tvorbu a hodnocení jejich zpracování.

Úvodní kapitola práce byla obsáhlejší. Nejprve zde byly popsány hlavní příčiny a následky chyb, ke kterým nejčastěji dochází a jejich působení vede ke katastrofickým dopadům. Následně byla představena historie katastrof, které se staly na území České republiky a podrobně jsou zde vysvětleny klíčové zákony a pojmy související s danou problematikou. Součástí této části bylo také nastínění havarijních plánů, krizových plánů a typových plánů, které hrají klíčovou roli v připravenosti a řízení v případě katastrof.

Následující část práce se zaměřila na vymezení katastrof v globálním měřítku, které ovlivnily svět. Zároveň byly představeny mezinárodní organizace, které poskytují pomoc v případě katastrof, jako jsou Organizace spojených národů, Červený kříž, Evropská unie a Severoatlantická aliance.

Druhá kapitola se zaměřila na vznik a vývoj filmové tvorby. Detailně byly popsány počátky kinematografie od vynálezu prvních filmových zařízení až po zařízení zvukového a barevného filmu. Další část se věnovala počátkům českého filmu a jeho vývoji od roku 1939 až po současnost. Na závěr této části byla popsána historie a vývoj katastrofického žánru od jeho počátků až po jeho současnou podobu.

Praktická část práce se věnovala mimořádným událostem, které jsou zobrazeny ve filmech a seriálech. Byly analyzovány filmy, jejichž hlavními tématy byly požáry, zemětřesení a tsunami a jaderné havárie.

Struktura filmu nebo seriálu byla rozdělena na popis děje, příčiny události a její následné vyhodnocení. V závěru bakalářské práce byla provedena diskuse k dosaženým výsledkům a zdůrazněny filmy, které zaslouží pozornost.

Přínos práce lze spatřit v oblasti porozumění příčin katastrofických událostí, jejich zhodnocení a použití znalostí k přípravě na podobné situace. Získané poznatky poukazují na to, jak mohou média formovat naše vnímání a přístup ke krizovým situacím.

Analýza filmové tvorby umožnila hlubší proniknutí do psychologie sledujícího v průběhu scén s katastrofami. Filmy mají schopnost vytvářet silné emocionální reakce, formulují naše

postoje a chování vůči krizovým situacím. Jsou schopny vyvolávat strach, úzkost, ale také inspiraci k případné akci nebo možným případným opatřením.

Práce přinesla pohled na problematiku katastrof a způsob, jakým je zpracovávána ve filmové tvorbě. Analýza těchto událostí nejen umožnila hlubší porozumění tématu, ale také přinesla důležité poznatky o tom, jak jsou katastrofy vnímány a interpretovány prostřednictvím filmové tvorby.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ALEKSÌJEVIČ, Svjatlana Aljaksandraŭna. *Modlitba za Černobyl: kronika budoucnosti*. Přeložil Milan JUNGSMANN, přeložil Libor DVOŘÁK. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2017. ISBN 978-80-87855-76-8..
- ANDERSEN, John (režisér). *Zemětřesení*. Film. 2018. Online. Dostupné z: <https://filmtoro.to/cs/film/the-quake-ndash-das-gro-szlig-e-beben-2y416194I>. [cit. 2024-04-18].
- ANNAUD, Jean-Jacques (režisér). *Notre-Dame v plamenech*. Film. Francie. 2022. Online. Dostupné z: <https://tv.apple.com/cz/movie/notre-dame-v-plamenech/umc.cmc.6rqybxkfi7n2augq3c4e6f201?action=play>. [cit. 2024-04-18]
- BAXTER, Louis; FARNDON, John; GRANT, Kieran a WISE, Damon. *Knih filmu*. Praha: Euromedia Group, 2023. ISBN 978-80-242-8779-9.
- BAYONA, J.A. (režisér). *Nic nás nerozdělí*. 2012. Online. Dostupné z: https://www.xn--lep-tma39c.tv/top_tv/film/nic-nas-nerozdeli-online/. [cit. 2024-04-18]
- BERG, Peter (režisér). *Deepwater Horizon: Moře v plamenech*. Film. Hongkong/USA. 2016. Online. Dostupné z <https://tv.apple.com/us/movie/deepwater-horizon/umc.cmc.39y138fpofv77wc0ynrqvf815>. [cit. 2024-04-18]
- BERNATÍK, Aleš. *Analýza nebezpečí a rizik*. Online. 2016. Dostupné z: https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/cs/.content/galerie-souboru/U3V/studijni-materialy/U3V_Analyza_nebezpeci_a_rizik.pdf. [cit. 2023-12-30].
- BOLT, Bruce A., 2024. Earthquake. Encyclopedia Britannica [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/science/earthquake-geology>
- CARLIN, Dan. *The End Is Always Near*. New York: Harper Collins Publishers, 2020. ISBN 0062868055.
- ČERNOCH, Viktor. *Jak dlouho přežije lidstvo: katastrofy, které jednou nastanou*. Frýdek-Místek: Alpress, 2017. ISBN 978-80-7543-408-1
- ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Masakr na Filozofické fakultě je nejtragičtější střelbou v historii Česka*. Online. Novinky. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-masakr-na-filozoficke-fakulte-je-nejtragictejsi-strelbou-v-historii-ceska-40455121>. [cit. 2024-04-18].
- ČESKO, 1993. *Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky*. Online. In: Sběrka zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1/historie>. [cit. 2022-11-14].

- ČESKO, 2000. *Zákon č. 239/2000c Sb. Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.* Online. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>. [cit. 2023-12-09].
- ČESKO, 2000. *Zákon č. 240/2000a Sb. Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).* Online. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>. [cit. 2024-02-13].
- ČESKO, 2000. *Zákon č. 241/2000b Sb. Zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.* Online. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-241>. [cit. 2024-02-13].
- ČESKO, 2001. *Vyhláška č. 246/2001a Sb. Vyhláška Ministerstva vnitra o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci).* Online. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-246/zneni-20010723?text=po%C5%BE%C3%A1r>. [cit. 2024-03-13].
- ČESKO, 2001. *Vyhláška č. 328/2001b Sb. Vyhláška Ministerstva vnitra o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.* Online. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-328?text=havarijn%C3%AD>. [cit. 2024-03-10].
- ČESKO, 2015. *Zákon č. 224/2015b Sb. Zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).* Online. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-224>. [cit. 2024-03-06].
- ČESKO, 2015. *Zákon č. 320/2015b Sb. Zákon o Hasičském záchranném sboru.* Online. In: Sbíрка zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>. [cit. 2023-12-09].
- Český červený kříž. Online. Český červený kříž. 2023. Dostupné z: <https://www.cervenýkříž.eu/humanitarni-jednotky>. [cit. 2023-12-30].
- Český film. Online. Abeceda českých reálií. 2020. Dostupné z: <https://www.abczech.cz/Cesky-film-S534.html#>. [cit. 2024-01-04].
- ČSFD.cz. Online. ČSFD.cz. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/>. [cit. 2024-04-18].
- DAVIDSON, Kief (režisér). *Jaderná havárie v Three Mile Island.* Online, seriál. 2022. Dostupné z: <https://www.netflix.com/title/81198239>. [cit. 2024-04-18]
- Digitalizace 8mm filmů.* Online. HISTORIE, DĚJINY A VÝVOJ POHYBLIVÉHO OBRAZU. Digitalizace, skenování a převod 8mm, 9,5mm a 16mm filmů. 2023. Dostupné

z: <https://8mmfilm.cz/jak-vznikl-film-historie-a-vyvoj-pohybliveho-obrazu/>. [cit. 2024-01-04].

EVROPSKÁ RADA RADA EVROPSKÉ UNIE. *Consilium*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/civil-protection/>. [cit. 2023-12-30].

FILMMANIAK. *Žánry - Katastrofický*. Online. ČSFD.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/zanry/39-katastroficky/>. [cit. 2024-01-04].

FLASSIG VRABLOVÁ, Vendula. *Černobyl vs. Fukušima: Která jaderná katastrofa byla horší?* Online. Srovnejto.cz. 2020. Dostupné z: <https://www.srovnejto.cz/blog/cernobyl-vs-fukusima-ktera-jaderna-katastrofa-byla-horsi/>. [cit. 2023-12-17].

GUILLERMIN, John (režisér). *Skleněné peklo*. Film. USA. 1974. Online. Dostupné z https://tv.apple.com/cz/movie/the-towering-inferno/umc.cmc.6qf982u2lm60orbzd8bv93mp7?at=100013V2&ct=justwatch_tv&itscg=30200&itsct=justwatch_tv&playableId=tvs.sbd.9001%3A614144783. [cit. 2024-04-18]

HOTTKOVÁ, Lucie. *Den, který změnil celý svět. Připomínáme si 11. září 2001. Humanitární pomoc*. Online. EVROPSKÁ RADA RADA EVROPSKÉ UNIE. Consilium. 2022. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/humanitarian-aid/>. [cit. 2023-12-30].

HZS ČR. *Hasičský záchranný sbor České republiky*. Online. Hasičský záchranný sbor České republiky. 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/severoatlanticka-aliance.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>. [cit. 2024-01-04].

Chemické látky. Online. 2,3,7,8 TETRACHLORDIBENZO-P-DIOXIN (2,3,7,8-TCDD). 2019. Dostupné z: <https://arnika.org/toxicke-latky/databaze-latek/2378-tetrachlordibenzo-p-dioxin-2378-tcdd>. [cit. 2024-03-10].

KARLÍK, Tomáš. *Krabi a krevety bez končetin pokrytí nádory. Ropa z Deepwater Horizon trápí oceán dodnes*. Online. Ct24.ceskatelevize.cz. 2020. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/veda/krabi-a-krevety-bez-koncetin-pokryti-nadory-ropa-z-deepwater-horizon-trapi-ocean-dodnes-51377>. [cit. 2023-12-31].

KARLÍK, Tomáš. *Past pokroku: Smrtící mrak chemikálií zabil v Indii desítky tisíc lidí. A ubližuje dodnes*. Online. Nenalezený vydavatel. 2023. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/veda/past-pokroku-smrtici-mrak-chemikalii-zabil-v-indii-desitky-tisic-lidi-a-ublizuje-dodnes-5065>. [cit. 2023-12-31].

KOSINSKI, Joseph (režisér). *Hrdinové ohně*. Film. USA. 2017. Online. Dostupné z: https://play.google.com/store/movies/details/Hrdinov%C3%A9_ohn%C4%9B_titulky?gl=CZ&hl=en&id=Y8IFGZzh2Rk. [cit. 2024-04-18]

MCKENNA, Amy, 2024. *Tsunami*. Encyclopedia Britannica [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/science/tsunami> [cit. 2024-02-21].

MICHÁLKOVÁ ŠÁLKOVÁ, Miroslava. *Policie České republiky*. Online. Policie České republiky. 2023. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vysetrovani-zeleznicniho-nestesti-ve-studence.aspx>. [cit. 2023-12-31].

Novinky. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/historie-den-ktery-zmenil-cely-svet-pripominame-si-11-zari-2001-40408333>. [cit. 2024-03-06].

PENCOVÁ, Irena. *V italském Sevesu padali z nebe ptáci, v Rouenu černý déšť. Rizikových chemiček má Francie přes 1300*. Online. Ct24.ceskatelevize.cz. 2019. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/v-italskem-sevesu-padali-z-nebe-ptaci-v-rouenu-cerny-dest-rizikovych-chemicek-ma-francie-pres-1300-58146>. [cit. 2023-12-31].

PEYTON, Brad (režisér). *San Andreas*. Film. 2015. Online. Dostupné z: https://tv.apple.com/cz/movie/san-andreas/umc.cmc.4yr6iyzmnkl6lkvo9h76s2rj?at=100013V2&ct=justwatch_tv&itscg=30200&itsct=justwatch_tv&playableId=tv.sbd.9001%3A994407231. [cit. 2024-04-18]

PROCHASKA, Andreas (režisér). *Jaderná havárie: Den první*. Film. 2008. Online. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=kn1cdANOnbw>. [cit. 2024-04-18]

RENCK, Johan (režisér). *Černobyl*. Online, seriál. 2019. Dostupné z: <https://play.hbomax.com/page/urn:hbo:page:GXJvkMAU0JIG6gAEAAIo:type:series?source=googleHBOMAX&action=open>. [cit. 2024-04-18]

ŠÍN, Robin. *Medicína katastrof*. Praha: Galén, 2017. ISBN 978-80-7492-295-4.

UTHAUG, Roar (režisér). *Vlna*. Film. 2015. Online. Dostupné z: <https://edisonline.cz/vod/detail/vlna-online-28608> [cit. 2024-04-18]

VACCARO, Joan, VIGUÉ, Jordi (ed.). *100 největších přírodních katastrof: ničivá síla přírody na pěti kontinentech*. 4. vyd. Přeložil Anna TKÁČOVÁ, přeložil Sylva ALDERLIESTEN. Čestlice: Rebo, 2007. ISBN 978-80-7234-843-5.

venu. *Největší chemická katastrofa v dějinách: Zabila 25 000 lidí, zmrzačené děti se rodí dosud*. Online. Reflex.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/fotogalerie/103211/nejvetsi-chemicka-katastrofa-v-dejinach-zabila-25-000-lidi-zmrzacene-deti-se-rodí-dosud.html>. [cit. 2023-12-31].

VÝROBCE SPECIÁLNÍCH CHEMIKÁLIÍ. *Vlastnosti metanolu a etanolu – jak se liší?* Online. PCC Group Product Portal. 2022. Dostupné

z: <https://www.products.pcc.eu/cs/blog/vlastnosti-metanolu-a-etanolu-jak-se-lisi/>. [cit. 2023-12-31].

WAKAMACU, Securó (režisér). *Fukušima*. Film. Japonsko. 2020. Online. Dostupné z: <https://voyo.nova.cz/titul/5020-fukusima>. [cit. 2024-04-18]

ZABILANSKÝ, Tomáš. *Filmové žánry – definice, typy, příklady*. Online. 25fps. 2007. Dostupné z: <http://25fps.cz/2007/filmove-zanry-%e2%80%93-definice-typy-priklady/>. [cit. 2024-01-04].

ZELENÝ, Petr. *Osmáctyřicet mrtvých, desítky obviněných. Od metanolové kauzy uplynulo deset let*. Online. Nenalezený vydavatel. 2022. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/osmactyricet-mrtvych-desitky-obvinenych-od-metanolove-kauzy-uplynulo-deset-let-16710>. [cit. 2024-03-11].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČK	Červený kříž
ČP	Červený půlměsíc
ČSFD	Česko-slovenská filmová databáze
ERCC	Středisko pro koordinaci odezvy na mimořádné události
EU	Evropská unie
NATO	Severoatlantická aliance
OCHA	Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí
OSN	Organizace spojených národů
pBq	Pikobecquerel
TCDD	tetrachlordibenzodioxin
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UNICEF	Dětský fond Organizace spojených národů
WFP	Světový potravinový program

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Budova zasažena požárem (Zdroj Guillermin, 1974)	34
Obrázek 2 Vznik požáru (zdroj Guillermin, 1974).....	35
Obrázek 3 Hašení požáru (Zdroj: Guillermin, 1974).....	35
Obrázek 4 Katedrála Notre-Dame (Zdroj: Annaud, 2022)	36
Obrázek 5 Hašení požáru (Zdroj: Annaud, 2022).....	37
Obrázek 6 Rozsáhlý požár plošiny (Zdroj: Berg, 2016).....	38
Obrázek 7 Detailnější zachycení požáru (Zdroj: Berg, 2016)	38
Obrázek 8 Cvičení s ohnivzdornými dekami (Zdroj: Kosinski, 2017).....	39
Obrázek 9 Nasazená jednotka proti ohni (Zdroj: Kosinski, 2017)	39
Obrázek 10 Město po zemětřesení (Zdroj: Peyton, 2015)	41
Obrázek 11 Zlom San Andreas (Zdroj: Peyton, 2015)	42
Obrázek 12 Město po vlně tsunami (Zdroj: Peyton, 2015)	42
Obrázek 13 Vlna tsunami (Zdroj: Bayona, 2012).....	43
Obrázek 14 Zaplavený resort (Zdroj: Bayona, 2012)	43
Obrázek 15 Monitorování horniny (Zdroj: Uthaug, 2015)	44
Obrázek 16 Sesuv horniny s následnou vlnou (Zdroj: Uthaug, 2015).....	45
Obrázek 17: Sirény (Zdroj: Uthaug, 2015).....	45
Obrázek 18 Monitorování otřesů (Zdroj: Andersen, 2018)	46
Obrázek 19 Zemětřesení zasahující celé město (Zdroj: Andersen, 2018)	46
Obrázek 20 Následky zemětřesení (Zdroj: Andersen, 2018).....	47
Obrázek 21 Zničený jaderný reaktor (Zdroj: Renck, 2019).....	48
Obrázek 22 Odhalení rozsahu katastrofy (Zdroj: Renck, 2019)	49
Obrázek 23 Evakuace (Zdroj: Renck, 2019)	49
Obrázek 24 Jaderná elektrárna (Zdroj: Davidson, 2022).....	50
Obrázek 25 Letecký snímek (Zdroj: Davidson, 2022)	51
Obrázek 26 Vlna zasahující elektrárnu (Zdroj: Wakamacu, 2020)	52
Obrázek 27 Hašení pomocí vrtulníků (Zdroj: Wakamacu, 2020)	52
Obrázek 28 Spolupráce při hašení (Zdroj: Wakamacu, 2020).....	53
Obrázek 29 Měření radiace (Zdroj: Prochaska, 2008).....	53
Obrázek 30 Jodové tablety (Zdroj: Prochaska, 2008).....	54
Obrázek 31 Evakuační středisko (Zdroj: Prochaska, 2008)	54

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Vlastní výběr filmů	32
Tabulka 2 Hodnocení	33
Tabulka 3 Hodnocení filmů o požárech	40
Tabulka 4 Hodnocení filmů o tsunami a zemětřesení	47
Tabulka 5 Hodnocení filmů o jaderných haváriích	55
Tabulka 6 Komplexní hodnocení filmů	56

